

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 129/2021 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 14/2021 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 19/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- neuvotteleva virkamies Eva Ojala, sosiaali- ja terveysministeriö
- finanssineuvos Minna Liuttu, sosiaali- ja terveysministeriö
- opetusneuvos Tarja Kahiluoto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtava asiantuntija Seija Jalkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen, Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- lakimies Kauko Kivimäki, Kansaneläkelaitos
- tutkimuspäällikkö Johanna Lammi-Taskula, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- erityisasiantuntija Sonja Falk, Lastensuojelun Keskusliitto ry
- johtava asiantuntija Anna Moring, Monimuotoiset perheet -verkosto
- toiminnanjohtaja Sari Tervonen, Omaishoitajaliitto ry
- erityisasiantuntija Päivi Nykyri, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- tutkijatohtori Tiina Sihto, Jyväskylän yliopisto
- Sateenkaariperheet ry

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslakia, työsopimuslakia ja varhaiskasvatuslakia. Lisäksi muutoksia ehdotetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin, työttömyysturvalakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin sekä yhteensä 24 muuhun lakiin. Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukainen perhevapaaudistus.

Lisäksi ehdotetuilla muutoksilla pannaan täytäntöön työelämän tasapaino -direktiivi. Muutoksilla pyritään edistämään miesten ja naisten tasa-arvoa työelämässä ja helpottamaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista.

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäiväraahajärjestelmä kokonaan. Lakiehdotuksen mukaisia vanhempainpäivärahoja olisivat erityisraskausraha, raskausraha ja vanhempainraha. Vanhempainrahaa maksettaisiin pääsääntöisesti yhden lapsen perusteella yhteensä 320 arkipäivältä. Jos lapsella olisi kaksi vanhempainrahaan oikeutettua vanhempaa, molemmilla vanhemmilla olisi oikeus käyttää puolet vanhempainrahapäivistä eli 160 vanhempainrahapäivää. Vanhempi voisi luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään enintään 63 vanhempainrahapäivää toisen vanhemman, lapsen huoltajan taikka luovuttavan vanhemman tai toisen vanhemman puolison käytettäväksi. Vanhempainrahaa voisi käyttää haluaminaan ajankohtina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoonottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Vanhempien vanhempainrahaoikeus määräytyisi pääsääntöisesti samoin perustein riippumatta perhemuodosta. Raskaana olevalle vakuutetulle maksettaisiin ennen vanhempainrahaoikeuden alkua raskausrahaa 40 arkipäivältä.

Työsopimuslain perhevapaita koskeviin säännöksiin tehtäisiin sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahasäännösten edellyttämät muutokset. Lisäksi työsopimuslakiin ehdotetaan direktiivin täytäntöönpanosta johtuvia muutoksia. Direktiivin täytäntöönpanemiseksi ehdotetaan säädettäväksi työntekijän oikeudesta omaishoitovapaaseen.

Varhaiskasvatuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeus varhaiskasvatukseen alkaisi jatkossa sen kalenterikuukauden alussa, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta. Oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyisi, vaikka lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta sinä aikana, jona lapsen hoidosta maksetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa, jos poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa ja se on ennalta ilmoitettu. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että varhaiskasvatuslain mukaisesti ennalta ilmoitetut vanhempainrahapäivien käyttämisestä johtuvat poissaolot olisivat maksuttomia.

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeus kotihoidon tukeen voisi alkaa jo ennen lapsen varhaiskasvatusoikeuden alkamisikää. Lisäksi lakiin tehtäisiin sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahasäännösten edellyttämiä teknisiä luontoisia muutoksia.

Työttömyysturvalakiin ehdotetaan tehtäväksi vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista aiheutuvat muutokset sekä lisäksi terminologisia ja teknisiä muutoksia. Lisäksi eräisiin muihin la-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

keihin ehdotetaan tehtäväksi terminologisia tai teknisiä muutoksia, jotka johtuvat vanhempainpäiväjärjestelmään tai työsopimuslakiin ehdotetuista muutoksista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Uudistuksen tavoitteet

Hallituksen esityksen tarkoituksena on uudistaa perhevapaat pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti sekä panna täytäntöön niin sanottu työelämän tasapaino -direktiivi. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslakia (1224/2004), työsopimuslakia (55/2001) ja varhaiskasvatustalain (540/2018). Lisäksi muutoksia ehdotetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin (1128/1996), työttömyysturvalakiin (1290/2002) ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin (1503/2016) sekä yhteensä 24 muuhun lakiin.

Esityksen tavoitteena on edistää hoitovastuun ja vanhempainvapaiden jakautumista nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Lisäksi tavoitteena on edistää erilaisten perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua vanhempainpäivärahaajärjestelmässä ja lisätä perhevapaajärjestelmän joustavuutta siten, että perheiden erilaiset tarpeet vapaiden ja päivärahojen käytössä huomioidaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää erittäin tärkeinä nyt käsiteltävänä olevan esityksen tavoitteita ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on vanhempainvapaisiin liittyviä muutoksia käsitellessään todennut (StVM 40/2016 vp), että vanhempainvapaaajärjestelmää tulee kehittää niin, että perheiden erilaiset elämäntilanteet huomioidaan yhdenvertaisella tavalla.

Sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta että sivistysvaliokunta ovat lausunnoissaan suhtautuneet myönteisesti uudistuksen toteuttamiseen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotettua perhevapaauudistusta merkittävänä uudistuksena sukupuolten tasa-arvon kannalta ja katsoo, että muutokset ovat oikeasuuntaisia ja tärkeitä askeleita kohti perhevapaiden ja hoivavastuun nykyistä tasapuolisempaa jakautumista sukupuolten kesken. Myös sivistysvaliokunta pitää esityksen tavoitteita tärkeinä ja korostaa uudistuksen toteuttamisen tukemista riittävin toimenpitein, jotta esityksen tavoitteet saavutetaan mahdollisimman hyvin.

Esityksen keskeiset vaikutukset lasten ja perheiden hyvinvointiin, hoitovastuun jakautumiseen, sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja työelämään riippuvat pitkälti siitä, miten vanhemmat jatkossa tulevat käyttämään vanhempainpäivärahoja ja vanhempainvapaita ja missä määrin vapaiden käyttö jakautuu nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Uudistuksen arvioidaan

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

lisäävän julkisen talouden menoja vuositasolla noin 80 miljoonalla eurolla. Uudistuksen nettotyöllisyysvaikutukset arvioidaan vähäisiksi.

Vanhempainrahaa koskevat muutokset

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäiväraahajärjestelmä kokonaisuudessaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hyvänä, että sukupuoleen sidotuista äitiys- ja isyysrahakäsitteistä luovutaan ja vanhempainpäivärahoja ovat jatkossa erityisraskausraha, raskausraha ja vanhempainraha. Lastenhoidon tukiin, kuten kotihoidon ja yksityisen hoidon tukeen, esitetään tehtäviksi vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista aiheutuvat välttämättömät muutokset, mutta muutoin tuet säilyvät nykyisen kaltaisina.

Vanhempainpäivärahopäivien määrä. Vanhempainpäivärahopäivien kokonaislukumäärä lisääntyy nykyisestä 317 päivästä eli noin 12,5 kuukaudesta 360 päivään eli noin 14,5 kuukauteen. Vanhempainrahaa maksetaan yhden lapsen perusteella yhteensä 320 arkipäivältä. Monikkoperheet on esityksessä huomioitu siten, että toisesta lapsesta ja sitä seuraavasta lapsesta maksetaan 84 ylimääräistä vanhempainrahopäivää lasta kohden. Raskaana olevalle maksetaan ennen vanhempainraha-oikeuden alkua raskausrahaa 40 arkipäivältä.

Vanhempainvapaiden ja hoitovastuun nykyistä tasapuolisempaan jakautumiseen pyritään kiintiöimällä vanhempainrahopäivät nykyistä tasaisemmin molemmille vanhemmille. Jos lapsella on kaksi vanhempainrahaan oikeutettua vanhempaa, jakautuvat vanhempainrahat puoliksi vanhempien kesken, eli kummallakin vanhemmalla on oikeus käyttää 160 vanhempainrahopäivää. Vanhempi voi luovuttaa omasta vanhempainraha-kiintiöstään enintään 63 vanhempainrahopäivää toiselle vanhemmalle tai muulle huoltajalle, omalle puolisolalle tai toisen vanhemman puolisolalle. Jos taas lapsella on vain yksi vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi, hän voi käyttää yksinään koko lapsikohtaisen kiintiön eli 320 päivää. Näin ollen yhden vanhemman perheiden vanhempainrahopäivien määrä lisääntyy merkittävästi nykyisestä. Kun vanhemman oma päiväraha-kiintiö on täynnä, vanhempi voi saada kotihoidon tukea eli kotihoidon tuki voi alkaa aikaisintaan lapsen ollessa noin kuuden kuukauden ikäinen.

Uudistus ei vaikuta merkittävästi äidin nykyisin käytössä oleviin vanhempainpäivärahopäiviin, koska perheen niin halutessa äidillä on edelleen mahdollisuus nykyisen pituiseen perhevapaaseen. Toisen vanhemman vanhempainrahakausi sen sijaan pitenee nykyisestä. Uudistuksen jälkeen toisen vanhemman kiintiö on 160 arkipäivää, ja vaikka hän siirtäisi kiintiöstään 63 päivää toiselle vanhemmalle, jäljelle jäävä 97 arkipäivää (noin 16 viikkoa) on melkein kaksi kuukautta nykyistä isän kiintiötä pidempi. Uudistus kannustaa näin ollen jakamaan perhevapaita, koska oman kiintiön käyttäminen lisää perheen vanhempainpäivärahojen kokonaismäärää.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää vanhempainpäivärahojen kiintiöimistä molemmille vanhemmille oikeasuuntaisena uudistuksena vapaiden ja hoivavastuun jakautumisen lisäämiseksi. Vanhempainrahakauden pidentäminen ja sen jakaminen nykyistä tasaisemmin vanhempien kesken edistää erityisesti lapsen oikeutta molempien vanhempien hoivaan ja perheiden hyvinvointia sekä vanhempien tasa-arvoa. Vanhempien hoivavastuu lapsen elämän alkuvaiheessa edesauttaa lapsen ja vanhemman välisen läheisen suhteen muodostumista. Vanhempainpäivärahakauden pidentäminen parantaa myös pienten lasten perheiden toimeentuloa. Hoivavastuun tasaisemmalla ja-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

kautumisella on myönteinen vaikutus myös laajemmin koko yhteiskunnassa. Uudistuksen pitkän aikavälin tavoitteena onkin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vahvistaminen työelämässä ja sukupuolten välisten palkkaerojen pienentäminen.

Valiokunta korostaa perhevapaiden merkitystä erityisesti lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta. Vanhempien läsnäololla on olennainen merkitys lapsen hyvinvoinnille ja kasvulle. Perhevapaauudistus edistää siten lapsen oikeuksien toteutumista.

Valiokunta pitää hyvänä, että esityksessä on otettu poikkeussäännöksiin huomioon tilanteet, joissa toisen vanhemman on tosiasiallisesti mahdotonta hoitaa lasta ja käyttää hänelle kiintiöityjä vanhempainrahapäiviä esimerkiksi sairauden, vamman tai vankeusrangaistuksen vuoksi. Näissä tilanteissa on toisella vanhemmalla oikeus yksinään käyttää kaikki 320 vanhempainrahapäivää.

Perheen käytettävissä oleva vanhempainrahakauden pituus ei kuitenkaan pitene nykyisestä niissä tilanteissa, joissa toinen vanhempi jättää kiintiönsä käyttämättä muusta syystä kuin laissa määritellyissä poikkeustilanteissa. Tällä hetkellä äidit pitävät edelleen 90 prosenttia vanhempainvapaa-päivistä, vaikka vanhempainpäiväraha järjestelmään tehdyillä uudistuksilla on pyritty edistämään isien vanhempainvapaiden käyttöä. Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa lausunnossaan, että isien vapaiden käyttö lisääntyy todennäköisimmin niissä sosioekonomisissa ryhmissä, joissa isät jo tällä hetkellä käyttävät vapaitaan. Hallituksen esityksen perustelujen (s. 46) mukaan isien perhevapaita käytetään enemmän korkeasti koulutetuissa ja taloudellisesti hyvin toimeentulevissa perheissä, kun taas vähemmän isyysvapaita käytetään pienituloisissa ja matalan koulutustason perheissä. Myös työelämän ulkopuolella oleminen, äidin työsuhteen puuttuminen lapsen syntyessä tai isän yrittäjyys ennustavat isien vapaiden käyttämättä jättämistä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, etteivät esimerkiksi koulutustasoon, sosioekonomiseen asemaan, tulotasoon, työmarkkina-asemaan tai syntyperään liittyvät erot isien vapaiden käytössä kasva entisestään, ja katsoo, että uudistuksen vaikutuksia vapaiden käyttöön ja jakautumiseen tulee seurata. Lainsäädännön uudistamisen ja seurannan lisäksi perhevapaiden ja hoivavastuun tasaisempaa jakautumista tulee sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan edistää asennetyöllä työelämässä ja laajemmin yhteiskunnassa, jotta uudistuksen tavoite lasten ja perheiden yhdenvertaisuudesta toteutuu.

Valiokunta pitää erittäin myönteisenä, että vanhempainrahaa voi esityksen mukaan käyttää nykyistä huomattavasti joustavammin perheen tilanteen ja tarpeiden mukaan sopivina ajankohtina ja jaksoina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Tämä helpottaa erityisesti yrittäjien, itsensä työllistäjien, työttömien ja opiskelijoiden mahdollisuuksia käyttää vanhempainrahaa. Vanhemmat voivat myös vuorotella lapsen hoidossa tai tehdä osa-aikatyötä tai saada osittaista vanhempainrahaa. Myös raskausraha-ajanjakson voi aloittaa nykyistä joustavammin aikaisintaan 30 päivää ja viimeistään 14 päivää ennen laskettua aikaa. Valiokunta katsoo, että joustavuuden lisääminen tukee perheiden mahdollisuuksia tehdä ratkaisuja perheen ja lapsen yksilöllistä tarpeista lähtien ja lapsen etu huomioon ottaen.

Joustavuuden lisääntymisestä huolimatta vanhempien mahdollisuutta pitää vanhempainvapaata yhtä aikaa rajoitetaan lakiesityksessä edelleen 18 päivään. Valiokunnan asiantuntijakuulemises-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

sa on tuotu esille, että tietyissä tilanteissa, kuten ensimmäisen lapsen syntymän tai vauvan terveydellisten haasteiden vuoksi, vanhempien yhtäaikainen kotonaolo esitettyä 18 päivää pidempään voisi olla perheen hyvinvoinnin edistämiseksi perusteltua. Valiokunta kuitenkin katsoo, että tällaisten erityistilanteiden sääntely tyhjentävästi on haastavaa ja tapauskohtaisen harkinnan varaan jäävä sääntely voisi johtaa toimeenpanossa tulkintaongelmiin ja mahdollisesti epäyhdenvertaiseen käytäntöön. Yhteisen ajan pidentäminen kaikissa tilanteissa vähentäisi puolestaan vanhemman itsenäisesti pitämiä vanhempainrahapäiviä, mikä on vastoin esityksen tavoitetta hoitotasuun tasaisesta jakautumisesta.

Erilaiset perhemuodot. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksessa on pyritty ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon erilaiset perhemuodot. Vanhempainrahapäiviä on lasta kohden käytössä yhtä paljon riippumatta vanhempien sukupuolesta tai siitä, onko kyseessä biologinen vai adoptiolapsi tai onko lähi- vai etävanhempi. Vanhempainrahapäiviä on yhtä paljon myös riippumatta siitä, onko lapsella yksi vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi vai kaksi vanhempaa. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten ja heidän vanhempiensa tilanteen turvaamiseksi myös vanhemmuuden tunnustanut henkilö voi saada vanhempainrahaa lapsen syntymän yhteydessä neljän kuukauden ajan, vaikka vanhemmuutta ei vielä ole vahvistettu. Jos vanhemmuutta ei tuona aikana vahvisteta, lapsen ainoalla juridisella vanhemmalla on oikeus kaikkiin jäljellä oleviin vanhempainrahapäiviin. Niin sanottujen sosiaalisten vanhempien asema ja lapsen mahdollisuus saada hoivaa myös heiltä on turvattu siten, että huoltajavanhempi voi luovuttaa omia vanhempainrahapäiviään esimerkiksi puolisolleen tai toisen huoltajan puolisolle.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota siihen, että vanhempainraha-oikeuden sitominen lapsen huoltajuuteen ja vanhemmuuteen ei ota riittävästi huomioon erilaisia perhemuotoja. Asiantuntijalausunnoissa katsotaan myös, että vanhempainrahapäiviä tulisi voida luovuttaa myös esitettyä laajemmalle henkilöryhmälle eli kaikille lapsen tosiasiallisille vanhemmille, jotka vastaavat lapsen hoidosta.

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi nykytilaan nähden huomattavasti sitä henkilöpiiriä, jotka vanhempainrahaa tai -vapaata voivat saada. Valiokunta pitää tärkeänä, että lainsäädännössä on mahdollisimman yksiselitteisesti ja selkeästi säännelty, kenellä on oikeus jäädä työstään vapaalle lapsen hoidon vuoksi ja kenellä on oikeus etuuteen tältä ajalta, jotta oikeus etuuteen ja vapaaseen ei jää toimeenpanijan tai yksittäisen työnantajan tapauskohtaiseen harkintaan. Lisäksi sääntelyn tulee koskea yhdenvertaisesti kaikenlaisia perhemuotoja ja soveltaa erilaisiin tilanteisiin. Valiokunta pitää siten perusteltuna hallituksen esityksen mukaista rajausta, mutta pitää kuitenkin tarpeellisena, että uudistuksen vaikutuksia eri perhemuotojen vanhempainvapaiden käyttöön seurataan. Lisäksi valiokunta pitää tarpeellisena selvittää, miten uudistus vaikuttaa yhteishuoltajuuksien määrään sekä huoltajuuden vahvistamiseen ja tulisiko vanhempainrahaa voida maksaa neljä kuukautta pidemmältä ajalta henkilölle, jonka vanhemmuutta ei ole järjestelmän viivästysten vuoksi voitu tunnustaa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuotiin esille, että raskausrahaa vastaavaa odotusrahaa tulisi maksaa adoptioperheille. Uudistuksessa adoptioperheiden vanhempainrahapäivien määrä nousee vastaavasti, kuten muilla perheillä, mutta heillä ei ole enää oikeutta pidempään vanhempainrahakauteen, kuten heillä on nykyisessä vanhempainpäivärahajärjestelmässä kompensatio-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

na siitä, että adoptioäiti ei ole oikeutettu äitiysrahaan. Valiokunta korostaa, että uudistuksen vaikutuksia adoptioperheisiin tulee seurata.

Vanhempainpäivärahojen määräytyminen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo lausunnossaan, että vanhempainpäivärahan määräytyminen vanhempainpäivärahan maksua edeltävän vuoden tulojen perusteella voi tietyissä tilanteissa olla epäedullinen erityisesti henkilöille, joiden työn tekemiseen raskaudella on vaikutusta. Raskaana olevan henkilön tulot voivat siten pienentyä ajalla, jolta vanhempainpäiväraha lasketaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on päivärahojen määräytymistä koskevaa esitystä käsitellessään (HE 296/2018 vp) pitänyt tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksia eri tuloluokkiin ja erityisryhmiin kuuluvien vakuutettujen päivärahan määriin seurataan, vaikka tuolloin esityksen vaikutusarviossa muutosten arvioitiin olevan vähäisiä (StVM 31/2018 vp). Valiokunta toistaa aikaisemman näkemyksensä seurannan tarpeellisuudesta ja pitää tärkeänä, että erityisesti muutoksen vaikutusta raskaana olevien henkilöiden vanhempainpäivärahojen määrään selvitetään.

Esityksessä ehdotetaan, että raskausrahaa ja molemmille vanhemmille 16 ensimmäistä arkipäivää maksettavaa vanhempainrahaa maksetaan korotettuna, kuten nykyisin äitiysrahan ensimmäiset päivät. Jos yksi vanhempi, esimerkiksi yksinhuoltaja, pitää kaikki vanhempainrahapäivät, hän ei saa korotettua päivärahaa kahden vanhemman päiverahakauden edestä, vaan korotettua vanhempainrahaa maksetaan 16 päivältä. Jos yksinhuoltajavanhempi kuitenkin luovuttaa vanhempainrahapäiviä toisen henkilön, esimerkiksi puolisonsa, käyttöön, myös hän saa 16 ensimmäistä päivää korotettuna.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että uudistuksen vaikutuksia seurataan niiden yksinhuoltajaperheiden asemaan, joissa oikeus korotettuun päiverahakauteen on lyhyempi kuin kahden vanhemman perheissä. Valiokunta katsoo, että tarvittaessa tulee tehdä muutoksia yksinhuoltajaperheiden aseman parantamiseksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota siihen, että vanhempainrahan korotus ei kannusta isiä riittävästi pitämään itsenäisiä vapaita, koska korotus kohdentuu kolmelle ensimmäiselle vapaaviikolle, joita käyttää jo nyt valtaosa isistä yhtä aikaa äidin kanssa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan isien itsenäisen hoitovastuun kannustamiseksi voisi olla perusteltua maksaa korotettua päivärahaa vain niiltä päiviltä, joita ei pidetä yhtä aikaa toisen vanhemman kanssa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan muutoksella olisi kuitenkin seurannaisvaikutuksia työnantajille perhevapaista aiheutuviin kustannuksiin, koska työnantajalle palkallisen ajan vapaan ajalta maksettavan päivärahan määrä vähenisi.

Työlainsäädännön mukaiset vapaat

Vanhempainpäivarahajärjestelmän uudistamisen lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäviksi työsopimuslain perhevapaita koskeviin säännöksiin sairausvakuutuslain vanhempainpäivarahasääntelyn edellyttämät muutokset sekä työelämän tasapaino -direktiivin täytäntöönpanosta johtuvia muutoksia. Työsopimuslaissa ehdotetaan säädettäväksi myös uudesta omaishoivavapaasta.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Vanhempainvapaajakset. Uudistuksen jälkeen työntekijällä on oikeus saada vanhempainvapaa- ta, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta, ja jaksojen määrää lisätään nykyisestä kahdesta jaksosta nel- jään jaksoon. Jakson minimipituus on edelleen 12 arkipäivää. Uudistus joustavoittaa vanhem- painvapaiden käyttöä etenkin äidin osalta, koska myös äiti voi uudistuksen jälkeen pitää vanhem- painvapaa useammassa jaksossa.

Valiokunta toteaa, että esitetyistä muutoksista huolimatta vanhempainvapaiden käytön joustavuus on monikkoperheiden kohdalla työsuhtesuolaissa rajallisempaa kuin sairausvakuutuslain mukaisten päivärahoiden käyttö. Sairausvakuutuslain perusteella vanhemmalla voi saman kalen- terivuoden aikana olla oikeus vanhempainrahaan kahden tai useamman lapsen perusteella, mutta työsuhtesuolaan perusteella työntekijän kalenterivuoden aikana käytettävissä olevien vanhem- painvapaajaksojen määrää rajoitetaan enintään neljään jaksoon. Rajoituksia on hallituksen esi- tyksessä (s. 150) perusteltu työelämän tarpeilla. Esityksen mukaan vanhempainvapaiden jakami- nen yli neljään jaksoon saman kalenterivuoden aikana voisi aiheuttaa merkittäviä ongelmia työ- järjestelyissä ja johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Työnantaja ja työntekijä voivat kuitenkin sopia vanhempainvapaan pitämisestä myös useammassa jaksossa tai lyhyempinä jaksoina. Valiokunta pitää perheiden yhdenvertaisuuden kannalta jossain määrin ongelmallisena, että vanhempainva- paan jaksottaminen useampaan kuin neljään jaksoon riippuu työnantajasta, ja pitää tarpeellisena, että monikkoperheiden mahdollisuuksia vanhempainvapaan joustavaan käyttöön seurataan.

Ilmoitusajat. Hallituksen esityksessä vanhempainvapaiden käytön ennakoitavuutta työnantajien ja sijaisten näkökulmasta turvataan edelleen ilmoitusaikoja koskevilla säännöksillä, joihin ei eh- doteta sisällöllisiä muutoksia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta huomauttaa lausunnossaan, että työelämä sekä työn tekemisen tavat ovat muuttuneet eivätkä nykyisen kaltaiset ilmoitusajat aina sovi eri työn tekemisen muotoihin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo työelämä- ja tasa-arvo- valiokunnan tavoin, että perhevapaita koskevia ilmoitusaikoja ja niiden vaikutuksia tulee seurata ja tarvittaessa niihin tulee tehdä muutoksia.

Raskausvapaa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää lausunnossaan sosiaali- ja terveysva- liokunnan huomiota siihen, että raskausvapaan joustava aloittaminen myöhemmin kuin 30 arki- päivää ennen laskettua synnytysaikaa on mahdollista vain yhdessä työnantajan kanssa sopien, mikä voi asettaa työntekijät eriarvoiseen asemaan työpaikoilla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää aloitusajankohdan myöhentämistä sopimukseen perustuen perusteltuna ottaen huomioon työnantajan velvollisuus huolehtia työturvallisuudesta. Esityksen perustelujen (s. 115) mukaan tutkimusnäytön pohjalta työnteon jatkaminen lähelle laskettua syn- nytysaikaa ei yleisesti ottaen vaaranna raskauden kulkua eikä näin ollen ole perusteltua kieltää raskaana olevalta työntekoa viimeistään 30 päivää ennen laskettua synnytysaikaa. Kaikissa työ- tehtävissä ei kuitenkaan ole mahdollista esimerkiksi keventää raskaana olevan työntekijän työ- tehtäviä, jos työturvallisuus sitä edellyttäisi.

Imetyksen turvaaminen. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota siihen, että esityksessä ei ole otettu huomioon imetyksen jatkumisen turvaamista. Kuten nykyisinkin, mahdollisuus vanhempainvapaiden joustavaan käyttöön voi johtaa siihen, että lapsi siirtyy jo en- nen vuoden ikää pääasiallisesti ei-imettävän vanhemman hoitoon. Valtion ravitsemusneuvottelu- kunnan lapsiperheiden ruokasuosituksissa imetystä kuitenkin suositellaan vuoden ikään asti ja

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

perheen niin halutessa pidempään. Maailman terveysjärjestö WHO suosittelee imetyksen jatkamista kahden vuoden ikään asti.

Hallituksen esityksessä todetaan, että suomalaisen järjestelmän pitkät äitiys- ja vanhempainvapaat ovat turvanneet mahdollisuuden imettämiseen suositusten mukaisesti. Suomi ei ole myöskään ratifioinut ILO:n äitiyssuojelun uudistamista koskevaa yleissopimusta n:o 183 ja siihen liittyvää suositusta nro 191, johon sisältyy imettävien äitien oikeus taukoihin työpäivän aikana tai työajan lyhentäminen.

Valiokunta toteaa, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa Kansallisessa imetyksen edistämisen toimintaohjelmassa vuosille 2018–2022 suositellaan ILO:n Äitiyssuojelusopimuksen ratifioimista ja tavoitetta pidentää imetyksen kestoa Suomessa WHO:n suositusten tasolle. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemykseen siitä, että imetystaukojen ja työajan joustojen mahdollistavan sääntelyn tarpeellisuus tulee selvittää paitsi lapsen terveyden myös imettävien äitien nykyistä aikaisemman työhön paluun sekä ei-imettävän vanhemman vanhempainvapaan pitämisen tukemiseksi.

Omaishoitovapaa. Omaishoitovapaata koskevan esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön työelämän tasapaino -direktiivin omaishoitovapaata koskevat vähimmäisvaatimukset. Esityksen mukaan työntekijällä, jonka omainen tarvitsee työntekijän välitöntä läsnäoloa edellyttävää merkittävää avustamista tai tukea toimintakykyä huomattavasti alentaneen vakavan sairauden tai vakavan vamman vuoksi, on oikeus viiden päivän palkattomaan omaishoitovapaaseen. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös omaisensa tai samassa taloudessa asuvan läheisensä saattohoitoon osallistumiseksi. Omaisella tarkoitetaan työntekijän lasta, vanhempaa, avio- ja avopuolisoa sekä työntekijän kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa olevaa.

Sivistysvaliokunnan tavoin sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää omaishoitovapaata myönteisenä uudistuksena, joka helpottaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista tilanteissa, joissa työntekijän omaiset ja läheiset kaipaavat apua oman toimintakykynsä alenemisen vuoksi. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kuitenkin katsottu, että omaishoitovapaata koskeva sääntely ei ota huomioon perhe- ja lähisuhteiden moninaisuutta. Valiokunta toteaa lisäksi, että viiden päivän omaishoitovapaa on varsin lyhyt esimerkiksi saattohoitotilanteissa. Valiokunta toteaa, että työntekijöillä on mahdollisuuksia käyttää myös muita vapaita läheisen hoivaamistarkoitusta varten. Työsopimuslain 4 luvun 7 a §:n mukaan, jos työntekijän poissaolo on tarpeen hänen perheenjäsenensä tai muun hänelle läheisen henkilön erityistä hoitoa varten, työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi jäädä määräajaksi pois työstä. Lisäksi työnantaja ja työntekijä voivat aina sopia palkattomasta poissaolosta myös muita tarpeita, kuten muiden läheisten avustamista, varten. Lisäksi työntekijät voivat hyödyntää myös esimerkiksi vuosiloma-, lomarahaa-, saldovapaa- ja työaikapankkipäiviä, etätyötä ja työajan joustoja.

Varhaiskasvatus

Esityksessä ehdotetaan varhaiskasvatuslakiin muutoksia, jotka ovat tarpeen perhevapaaudistuksen vuoksi. Varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutosten tarkoituksena on tukea vanhempainvapaiden käytön joustavoittamista samalla, kun varhaiskasvatuksen lakisääteiset tavoitteet ja henkilöstömitoitukset toteutuvat.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Esityksen mukaan oikeus varhaiskasvatukseen alkaa jatkossa sen kalenterikuukauden alussa, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta. Lisäksi oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyy, vaikka lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta vanhemman vanhempainvapaan vuoksi, jos poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa. Ennalta ilmoitetut, vanhempainvapaasta johtuvat poissaolot varhaiskasvatuksessa ovat vanhemmille maksuttomia.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen siitä, että lasten ja perheiden näkökulmasta on tärkeää, että vanhempainvapaat ja varhaiskasvatuksen palvelut muodostavat joustavan ja yhtenäisen kokonaisuuden. Varhaiskasvatuksen laadulla on suuri merkitys vanhemmille heidän pohtiessaan sopivinta tapaa lapsensa varhaiskasvatukseen osallistumiseksi sekä työn ja vanhemmuuden yhteensovittamiseksi. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää huolehtia varhaiskasvatuspalvelujen saatavuudesta ja laadusta. Varhaiskasvatuspalvelujen tulee pystyä toimimaan lapsen edun mukaisesti ja vastata perheiden tarpeisiin.

Valiokunta pitää myönteisenä, että uudistuksessa turvataan lapsen varhaiskasvatuspaikan säilyminen vanhempainrahajakson aikana. Lapsi saa jatkaa samassa varhaiskasvatuspaikassa, vaikka vanhemmat käyttävät vanhempainvapaitaan vielä sen jälkeen, kun lapsi on aloittanut osallistumisensa varhaiskasvatukseen, jos poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää kuitenkin lausunnossaan huomiota siihen, että lapsen poissaolajakson rajaaminen 13 viikkoon saattaa ohjata isää luovuttamaan 63 päivää toiselle vanhemmalle ja käyttämään vanhempainvapaata vain 13 viikkoa eli ajan, jonka lapsen varhaiskasvatuspaikka säilyy. Esityksen perustelujen (s. 146) mukaan yhtäjaksoisen poissaolon enimmäismäärän säätämällä pyritään ottamaan huomioon sekä varhaiskasvatuksen järjestäjän että perheiden näkökulma ja etenkin turvaamaan lasten varhaiskasvatuspaikan pysyvyys. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa tältä osin, että molemmilla vanhemmilla on myös mahdollisuus käyttää vanhempainrahoja ja -vapaita joustavasti lapsen kahden vuoden ikään saakka ja vanhemmat päättävät mahdollisesti luovutettavien päivien määrästä itse. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen alkaa sen kalenterikuukauden alusta, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta, ja säännös mahdollistaa pidemmän, enintään 13 viikkoa kestävä yhtäjaksoisen poissaolon ja myös toistuvan poissaolon esimerkiksi 1—2 päivää viikoittain. Lapsi voi myös olla usean 13 viikon jakson poissa varhaiskasvatusoikeuspaikkaa menettämättä, jos lapsi on kuitenkin välillä osallistunut varhaiskasvatukseen.

Sivistysvaliokunta painottaa lausunnossaan varhaiskasvatuksen lapsiryhmien pysyvyyden merkitystä lasten vertaissuhteiden ja osallisuuden tukemisessa ja kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että hallituksen esityksestä jää epäselväksi se, säilyykö lapsella sama varhaiskasvatuspaikka vanhempainvapaista seuraavien poissaolojen aikana. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetulla varhaiskasvatuslain säännöksellä pyritään nimenomaan huolehtimaan siitä, että lapsen varhaiskasvatuspaikka säilyy samassa varhaiskasvatuksen toimipaikassa. Ryhmien muodostamisen tarkkuudella saman paikan säilyttämistä ei kuitenkaan ole säädetty, kuten ei myöskään voimassa olevassa laissa.

Hallituksen esityksessä (s. 66) on arvioitu, että julkiselle taloudelle ei aiheudu uudistuksesta varhaiskasvatuksen osalta kustannussäästöjä tai uusia kustannuksia. Sivistysvaliokunta tuo kuitenkin lausunnossaan esille, että muutos voi lisätä pienten lasten varhaiskasvatuspalvelun käyttöä ja

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

varhaiskasvatukseen osallistumisen jaksottaisuutta riippuen siitä, miten perheet vanhempainrahopäiviä ja lapsen kotona hoitamiseen kotihoidon tukea käyttävät. Vauvaikäisten lasten varhaiskasvatuksen järjestämisen on katsottu lisäävän kustannuksia. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää sivistysvaliokunnan tavoin tärkeänä, että uudistuksen aiheuttamiin muutoksiin ja kustannuksiin varhaiskasvatuksessa varaudutaan riittävin taloudellisin ja laadullisin resurssein.

Uudistuksen seuranta ja tiedottaminen sekä muut huomiot

Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin, että esityksessä ehdotettavat muutokset uudistavat merkittäväällä tavalla koko perhevapaajärjestelmää ja että uudistuksen tavoitteiden toteutumista tulee seurata tutkimustiedon perusteella. Rekisteri- ja tilastotiedon ohella tarvitaan tutkimustietoa esimerkiksi esitetyn uudistuksen vaikutuksista eri väestöryhmien, kuten eri perhemuotojen ja maahanmuuttajaperheiden, ja eri sukupuolten perhevapaiden käyttöön sekä työpaikkojen käytäntöihin, työnantajan kustannuksiin ja työllisyyteen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta painottaa myös uudistuksen lapsivaikutusten seurannan tärkeyttä. Seurannan lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa uudistuksesta tiedottamisen ja vanhempien neuvonnan tärkeyttä esimerkiksi neuvoloissa ja Kansaneläkelaitoksessa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten lisäksi muutoksia vuorotteluvapaalakiin ja aikuiskoulutusetuista annettuun lakiin niin, että näissä laeissa olevat käsitteet äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainraha muutetaan raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainrahaksi vastaavasti, kuten hallituksen esitykseen sisältyvissä liitelaeissa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 129/2021 vp sisältyvät 1.—30. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy uudet, 31. ja 32. lakiehdotuksen. (Valiokunnan uudet lakiehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 6 §:n 2 momentti, 11 luvun 11 § ja 12 § sekä 14 luvun 2 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 luvun 6 §:n 2 momentti ja 11 luvun 11 ja 12 § laissa 535/2019 sekä 14 luvun 2 § laeissa 165/2005 ja 1342/2016,

muutetaan 1 luvun 4 §:n 7 kohta, 7 luvun 4 §:n 1 momentti, 9 luku, 11 luvun 1 §:n 4 momentti ja 9 §:n 1 momentti, 12 luvun 12 §, 14 luvun 1 §:n 1 momentti ja 4 §, 15 luvun 4 §:n 1 momentti, 6 § ja 20 §:n 1 ja 2 momentti, 17 luvun 3 a § ja 18 luvun 13 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 532/2009, 11 luvun 1 §:n 4 momentti ja 9 §:n 1 momentti sekä 18 luvun 13 §:n 4 momentti laissa 535/2019, 12 luvun 12 § laissa 1135/2017, 14 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 184/2016, 14 luvun 4 § laissa 882/2019, 15 luvun 4 §:n 1 momentti laeissa 903/2012 ja 1228/2016, 15 luvun 6 § laissa 1342/2016, 15 luvun 20 §:n 1 momentti laissa 1318/2018, 15 luvun 20 §:n 2 momentti laissa 678/2014 ja 17 luvun 3 a § laeissa 671/2011 ja 535/2019, sekä

lisätään 12 lukuun uusi 9 a § seuraavasti:

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) vanhempainpäivärahalla erityisraskaus-, raskaus- ja vanhempainrahaa;

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työnantajan oikeus päivärahaetuuteen

Työnantajalle maksetaan päivärahaetus siltä osin kuin vakuutetulla on työsuhteen perusteella oikeus palkan tai sitä vastaavan korvauksen saamiseen sairauspoissaolon taikka raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainvapaan ajalta ja kun työsuhteen ehdoissa on sovittu päivärahaetuuden taikka sen osan suorittamisesta vakuutetun sijasta työnantajalle. Päivärahaetuutta ei makseta vakuutetulle samalta ajalta palkkaa vastaavalta osalta.

9 luku

Vanhempainpäivärahat

1 §

Oikeus raskausrahaan

Vakuutetulla, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää, on oikeus saada raskausrahaa.

2 §

Raskausrahakausi

Raskausrahaa maksetaan enintään 40 arkipäivän yhtäjaksoiselta kaudelta (raskausrahakausi) tulevalle äidille. Raskausrahakausi alkaa vakuutetun hakemuksen perusteella aikaisintaan 30 arkipäivää ja viimeistään 14 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Raskausrahakausi alkaa kuitenkin aina viimeistään raskauden päättymistä seuraavasta arkipäivästä.

3 §

Oikeus erityisraskausrahaan

Raskaana olevalla vakuutetulla, joka on ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa tehtävää työtä, on oikeus erityisraskausrahaan, jos hänen työtehtäviinsä tai työoloihinsa liittyvä kemiallinen aine, säteily tai tarttuva tauti taikka muu vastaava seikka vaarantaa hänen tai sikiön terveyden. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, milloin vakuutetun työtehtävien tai työpaikan olosuhteiden voidaan arvioida vaarantavan vakuutetun tai sikiön terveyden edellä mainituissa tilanteissa, sekä siitä, mitä selvityksiä vakuutetun on esitettävä haettaessa erityisraskausrahaa.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Erityisraskausrahan maksamisen edellytyksenä on, että vakuutettu on työkykyinen ja ettei hänelle voida järjestää muuta työtä työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 3 §:n 2 momentin tai merityösopimuslain (756/2011) 2 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisesti ja vakuutettu joutuu tämän vuoksi olemaan poissa työstä. Lisäksi edellytyksenä on, että vakuutettu ei ole muussakaan ansio-työssä eikä omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä.

4 §

Erityisraskausrahakausi

Erityisraskausrahaa maksetaan ajalta, jonka vakuutettu on työtehtäviinsä tai työoloihinsa liittyvän vaaratekijän vuoksi estynyt tekemästä työtään, kuitenkin enintään siihen saakka, kun vakuutetun oikeus raskausrahaan alkaa. Jos raskaus keskeytyy ennen raskausrahakauden alkamista, erityisraskausrahaa suoritetaan raskauden keskeytymiseen saakka.

Jos erityisraskausrahaan oikeutetun vakuutetun työnantaja järjestää vakuutetulle erityisraskausrahakauden aikana työsopimuslain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tai merityösopimuslain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla muuta työtä, eikä tämä työ vaaranna vakuutetun tai sikiön terveyttä tämän luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, erityisraskausrahaa ei makseta työpäiviltä. Erityisraskausrahaa ei makseta työpäiviltä myöskään sellaiselle vakuutetulle, joka erityisraskausrahakauden aikana tekee omaa työtä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa tehtävää työtä.

5 §

Oikeus vanhempainrahaan

Oikeus vanhempainrahaan on lapsen vanhemmalla, joka on lapsen huoltaja.

Lisäksi vanhempainrahaan on oikeus enintään neljän kuukauden ajan lapsen syntymästä lukien vakuutetulla, joka on tunnustanut vanhemmuuden äitiyslain (253/2018) tai isyyslain (11/2015) mukaisesti.

Vakuutetulla, joka adoptoi muun kuin aviopuolisonsa lapsen, on oikeus vanhempainrahaan, jos hän on ottanut lapsen hoitoonsa adoptiotarkoituksessa ja hänelle on myönnetty adoptiolupa niissä tilanteissa, joissa lupa adoptiolain (22/2012) mukaan edellytetään.

Jos lapsen vanhempainrahaan oikeutetut vanhemmat tai toinen vanhemmista kuolee, lapsen hoidosta vastaavalla vakuutetulla on oikeus käyttämättä oleviin vanhempainrahapäiviin.

6 §

Vanhempainrahapäivien lukumäärä

Vanhempainrahaa maksetaan lapsen syntymän ja adoption perusteella yhteensä enintään 320 arkipäivältä.

Jos lapsia syntyy tai adoptiolapsia otetaan hoitoon samalla kertaa yhtä useampi, vanhempainrahaa maksetaan lisää 84 arkipäivää yhtä useampaa lasta kohti. Jos raskausrahakausi on lapsen ennenaikaisen syntymisen vuoksi alkanut aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua syn-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

nytysaika, vanhempainrahaa maksetaan lisää niin monelta arkipäivältä kuin raskausrahakausi on alkanut 30 arkipäivää aikaisemmalta ajalta.

Jos oikeus vanhempainrahaan alkaa sen jälkeen, kun yksi vuotta täyttänyt lapsi on muuttanut Suomeen, vanhempainrahaa maksetaan puolet 1 ja 2 momentissa säädetystä päivien lukumäärästä. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös, jos ulkomailla adoptiotarkoituksessa hoitoon otetun lapsen hoitoonottamisesta on kulunut yli yksi vuosi lapsen muuttaessa Suomeen.

Kummallakin vanhemmalla on oikeus käyttää puolet 1—3 momentissa tarkoitetuista vanhempainrahapäivistä. Jos lapsella on vain yksi vakuutettu vanhempi tai toisella vanhemmalla ei 5 §:n 1 momentin tai 10 §:n 2 momentin nojalla ole oikeutta saada vanhempainrahaa, vanhempainrahaan oikeutetulle vanhemmalle voidaan maksaa kaikki edellä tarkoitettut vanhempainrahapäivät. Jos vanhempi on sairauden tai vamman vuoksi pysyvästi tai pitkäaikaisesti kykenemätön hoitamaan lasta, voidaan toiselle vanhemmalle maksaa kaikki edellä tarkoitettut vanhempainrahapäivät.

Vanhemman oikeus käyttää 4 momentin mukaisesti toisen vanhemman vanhempainrahapäiviä päättyy, jos toinen vanhempi itse tulee oikeutetuksi vanhempainrahaan. Jos ensin mainitulle vanhemmalle on jo maksettu vanhempainrahaa, toisella vanhemmalla on oikeus vanhempainrahaan vain siltä osin kuin vanhempainrahapäiviä on jäljellä.

7 §

Vanhempainrahapäivien luovuttaminen

Vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi voi luovuttaa yhteensä enintään 63 vanhempainrahapäivää vakuutetulle, joka on lapsen toinen vanhempi, lapsen huoltaja taikka luovuttavan vanhemman tai toisen vanhemman aviopuoliso. Aviopuolisoon rinnastetaan vakuutettu, joka jatkuvasti elää vanhemman kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettut vanhempainrahan lisäpäivät voi luovuttaa kokonaisuudessaan 1 momentissa tarkoitettulle vakuutetulle. Jos vanhempainrahapäivien lukumäärä perustuu 6 §:n 3 momenttiin, vanhempainrahapäiviä voi luovuttaa 1 momentissa tarkoitettulle vakuutetulle yhteensä enintään 32. Jos vanhemmalla on 6 §:n 4 momentin mukaisesti oikeus käyttää myös toiselle vanhemmalle kiintiöidyt vanhempainrahapäivät, näistä vanhempainrahapäivistä voi luovuttaa 1 momentissa tarkoitettulle vakuutetulle enintään 63.

Vanhempainrahapäivien luovuttamisesta ilmoitetaan Kansaneläkelaitokselle. Ilmoituksen vanhempainrahapäivien luovuttamisesta voi perua siihen saakka, kunnes luovutetut päivät on käytetty. Luovutettuihin vanhempainrahapäiviin sovelletaan, mitä muualla tässä laissa säädetään vanhempainrahasta.

8 §

Vanhempainrahapäivien käyttäminen

Vanhempainrahaa maksetaan ajalta, jona vakuutettu hoitaa lasta. Vanhempainrahaa voidaan maksaa lapsen syntymästä lukien. Raskausrahan saajalle vanhempainrahaa voidaan kuitenkin maksaa välittömästi raskausrahakauden päättymisen jälkeen. Vanhempainrahapäiviä voi käyttää siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Vakuutetulle, joka adoptoi muun kuin aviopuolisonsa lapsen, voidaan maksaa vanhempainrahaa lapsen hoitoon ottamisesta lukien siihen saakka, kunnes lapsen hoitoon ottamisesta on kulu-
nut kaksi vuotta. Jos kyseessä on lastensuojelulain (417/2007) nojalla huostaanotetun ja sijais-
huollon toimenä perhehoitoon jo aiemmin sijoitetun lapsen adoptio taikka yksityisesti sijoitetun
lapsen adoptio, tarkoitetaan lapsen hoitoon ottamisen ajankohdalla sitä ajankohtaa, jolloin lapsi
on sijoitettu adoptionhakijan luokse lastensuojelulain 40 §:n tai 81 §:n nojalla.

Vanhempainrahaa tai raskaus- ja vanhempainrahaa maksetaan samalta ajalta saman lapsen pe-
rusteella vain yhdelle vakuutetulle. Tästä poiketen vanhempainrahaa tai raskaus- ja vanhempain-
rahaa voidaan kuitenkin maksaa vakuutetuille samalta ajalta saman lapsen perusteella enintään 18
arkipäivältä. Jos lapsia syntyy tai adoptoidaan samalla kertaa yhtä useampi, vanhempainrahaa tai
raskaus- ja vanhempainrahaa voidaan maksaa vakuutetuille samalta ajalta samojen lasten perus-
teella edellä todetun lisäksi enintään 90 arkipäivältä yhtä useampaa lasta kohti.

Jos synnyttänyt vanhempi ei hoida lasta, lasta hoitavalla vakuutetulla on poiketen siitä, mitä 3
momentissa säädetään, oikeus saada vanhempainrahaa samalta ajalta kuin synnyttäneelle van-
hemmalle maksetaan 9 §:n perusteella raskaus- ja vanhempainrahaa edellyttäen, että tämä ei asu
synnyttäneen vanhemman kanssa yhteisessä taloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olo-
suhteissa.

Jos raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää ja lapsi syntyy kuolleena tai jos lapsi kuolee
myöhemmin ennen kahden vuoden ikää, vanhempainrahaa voidaan maksaa kummallekin van-
hemmalle enintään 24 arkipäivältä välittömästi lapsen kuolinpäivän jälkeen. Vanhempainrahaa
maksetaan kuitenkin enintään niin monelta päivältä kuin vanhemman vanhempainrahapäiviä on
jäljellä. Mitä 3 momentissa säädetään vanhempainpäivärahan maksamisen rajoituksista, ei sovel-
leta tämän momentin mukaisissa tilanteissa.

9 §

Raskaussuojeludirektiivin mukainen oikeus vanhempainpäivärahaan

Sen estämättä, mitä muualla tässä luvussa säädetään, raskaana olevalla ja synnyttäneellä van-
hemmalla, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää, on oikeus saada raskaus- ja vanhem-
painrahaa yhtäjaksoisesti vähintään 105 arkipäivän ajalta.

10 §

Vanhempainpäivärahan saamisen esteet

Vanhempainpäivärahaan ei ole oikeutta siltä ajalta, kun vakuutettu on ansiotyössä tai muussa
omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa tehtävää työtä tai päätoimista opiskelua.
Vanhempainpäivärahaan ei ole oikeutta lakisääteisen vuosiloman tai muiden palkallisten vapaa-
päivien ajalta lukuun ottamatta työsopimuslain mukaista raskaus-, erityisraskaus- tai vanhem-
painvapaata, jonka ajalta työnantajalla on 7 luvun 4 §:n mukainen oikeus etuuteen. Ansiotyössä
olemisena ei pidetä vanhemman toimimista kuntalain 69 §:ssä tarkoitettuna luottamushenkilönä
lukuun ottamatta mainitun lain 80 §:ssä tarkoitettuja päätoimisia ja osa-aikaisia luottamushenki-
löitä. Ansiotyössä olemisena ei myöskään pidetä omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005)
mukaisena omaishoitajana tai perhehoitolaissa (263/2015) tarkoitettuna toimeksiantosopimuk-
sen kunnan kanssa tehneenä perhehoitajana toimimista.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Vanhempainpäivärahaan ei ole oikeutta siltä ajalta, jona vakuutettu on suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta vankeuslain (767/2005) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa vankilassa lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta.

11 §

Vanhempainrahan maksaminen osittaisena

Sen estämättä, mitä 10 §:n 1 momentissa säädetään, vanhempainraha voidaan maksaa osittaisena, jos vanhempi hoitaa lasta osapäiväisesti tehden samaan aikaan osa-aikatyötä. Vanhempainrahan osittaisen maksamisen edellytyksenä on, että vanhempi on sopinut työnantajansa kanssa osa-aikatyöstä. Vanhempainraha maksetaan osittaisena, jos päivittäinen työaika on enintään viisi tuntia.

Yrittäjälle vanhempainraha voidaan maksaa osittaisena, jos hän hoitaa lasta osapäiväisesti ja hänen päivittäinen työaikansa on enintään viisi tuntia.

Jos vanhempi työskentelee useassa työsuhteessa taikka palkkatyössä ja yrittäjänä, vanhempainrahan maksaminen osittaisena edellyttää, että päivittäinen työaika on yhteensä enintään viisi tuntia.

Sen estämättä, mitä 8 §:n 3 momentissa säädetään vanhempainrahan maksamisesta samalta ajalta, vanhempainraha voidaan maksaa vakuutetuille osittaisena samalta päivältä saman lapsen perusteella. Mitä 6 §:ssä säädetään vanhempainrahapäivien lukumäärästä, sovelletaan tämän pykälän mukaisesti maksettuihin vanhempainrahaan siten, että osittaisena maksettu vanhempainrahapäivä vastaa puolikasta vanhempainrahapäivää.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

1 §

Päivärahaetuuksien määrä tulojen perusteella

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, raskausrahan määrä ja vanhempainrahan määrä 16 ensimmäisen arkipäivän ajalta on 90 prosenttia vakuutetun vuositulojen kolmassadasosasta, jos vuositulot eivät ylitä 50 606 euroa. Tämän ylittävästä osasta raskaus- ja vanhempainrahan määrä on 32,5 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta.

9 §

Vanhempainpäivärahaa koskevat erityissäännökset

Vanhempainpäivärahaoikeuden alkamisajankohtana pidetään sitä päivää, jolta vanhemmalle on myönnetty ensimmäisen kerran vanhempainpäivärahaa saman lapsen perusteella. Kaikki sa-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

man lapsen perusteella myönnettävät vanhempainpäivärahat määräytyvät sen vuositulon perusteella, jonka perusteella ensimmäinen myönnetty vanhempainpäiväraha on määräytynyt.

— — — — —

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

9 a §

Vanhempainpäivärahan suhde eräisiin muihin etuuksiin

Vakuutetulle maksettavasta vanhempainpäivärahasta vähennetään seuraavat samalta ajalta maksettavat etuudet:

- 1) kansaneläkelain tai työeläkelakien mukainen vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke;
- 2) kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin tai työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke tai työuraeläke;
- 3) takuueläkkeestä annetun lain mukainen takuueläke;
- 4) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukainen kuntoutusraha tai työeläkelakien mukainen täysimääräinen kuntoutusraha;
- 5) liikennevakuutuslain, sotilastapaturman ja palvelussairaudesta annetun lain, tapaturman ja palvelussairaudesta kriisinhallintatehtävässä annetun lain, opiskeluun liittyvissä töihin rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (460/2015) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella myönnetty täysi tapaturmaeläke, päiväraha tai kuntoutusraha;
- 6) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen täysi tapaturmaeläke, päiväraha tai kuntoutusraha;
- 7) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukainen sopeutumisraha.

Jos vakuutettu saa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa mainitun pykälän 2 momentin tai 6 §:n 5 momentin nojalla, etuutta tai korvausta ei vähennetä vanhempainpäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetyskorvaus vähennetään vanhempainpäivärahasta.

12 §

Muun etuuden vähentäminen sairauspäivärahasta, vanhempainpäivärahasta ja erityishoitorahasta

Jos sairauspäivärahasta, vanhempainpäivärahasta tai erityishoitorahasta vähennetään samalta ajalta kuukausittain maksettavaa muun lain mukaista etuutta, päivärahasta vähennetään arkipäivää kohti muun etuuden kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

14 luku

Vuosilomakustannuskorvaus ja korvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista

1 §

Oikeus vuosilomakustannuskorvaukseen

Työnantajalle korvataan erityisraskaus-, raskaus- ja vanhempainvapaan aikana työntekijälle kertyvistä lakisääteisistä vuosilomista aiheutuvia kustannuksia. Työnantajalla on oikeus korvaukseen, jos työnantajan on lain mukaan maksettava työntekijälle vuosiloman ajalta vuosilomapalkkaa tai lomakorvausta siltä ajalta, jolta työntekijä olematta työssä on saanut erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa. Korvausta maksetaan myös niistä työntekijälle kertyneistä vuosilomapäivistä, jotka työntekijä on säästänyt vuosilomalain (162/2005) 27 §:n mukaisesti pidettäväksi myöhemmin säästövapaana.

4 §

Oikeus korvaukseen vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista

Naispuolisen työntekijän työnantajalle maksetaan 2 500 euron kertakorvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista. Korvaus on raskaus- tai adoptiokohtainen ja sen saamisen edellytyksenä on, että työntekijälle on maksettu raskausrahaa tai adoptiovanhemman vanhempainrahaa sekä että työnantaja on samaan raskauteen tai adoptioon perustuen maksanut raskausrahakauden tai adoptiovanhemman vanhempainrahajakson aikana työehtosopimuksen taikka työsopimuksen perusteella palkkaa vähintään yhdeltä kuukaudelta. Lisäksi edellytyksenä on, että työsuhde on kestänyt vähintään kolme kuukautta ennen raskausrahakauden tai adoptiovanhemman vanhempainrahajakson alkua ja se perustuu vähintään vuodeksi tehtyyn työsopimukseen. Vuoden määräaika voi täytyä myös kahden tai useamman toisiaan välittömästi seuraavan määräaikaisen työsopimuksen perusteella. Työntekijän työajan on oltava raskausrahakauden tai adoptiovanhemman vanhempainrahajakson alkaessa vähintään 80 prosenttia alan kokoaikaisen työntekijän säännöllisestä työajasta. Jos työnantaja ei ole velvollinen noudattamaan työehtosopimusta, työajan on oltava vähintään 80 prosenttia työaikalain 3 luvussa tarkoitettusta lakiin perustuvasta säännöllisestä työajasta. Mitä tässä pykälässä säädetään työehtosopimuksesta ja työsuhteesta, sovelletaan myös virkaehtosopimukseen ja virkasuhteeseen.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Päivärahaetuuksien hakemista koskevat määräajat

Päivärahaetuuksia on haettava seuraavasti:

- 1) sairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa työkyvyttömyyden alkamisesta sekä osasairauspäivärahaa, tartuntatautipäivärahaa ja luovutuspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;
 - 2) erityishoitorahaa neljän kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;
 - 3) vanhempainpäivärahaa kahden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada.
-

6 §

Vuosilomakustannuskorvauksen ja vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista maksettavan korvauksen hakeminen

Vuosilomakustannuskorvausta on haettava kahden vuoden kuluessa sen kalenterikuukauden alkamisesta, jolta korvausta haetaan. Korvausta vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista on haettava kahden vuoden kuluessa korvaukseen oikeuttavan raskausrahakauden tai adoptiovanhemman vanhempainrahajakson alkamisesta.

20 §

Ilmoitukset olosuhteiden muutoksista

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta Kansaneläkelaitokselle. Tällainen olosuhteiden muutos on kyseessä, jos:

- 1) vakuutettu ryhtyy päivärahaetuuskaudella ansiotyöhön tai omaan työhön;
- 2) vakuutettu on vuosilomalla tai muulla palkallisella vapaapäivällä myönnetyn vanhempainpäivärahajakson aikana;
- 3) oikeus tämän lain mukaisen etuuden saamisen estävään tai etuutta vähentävään muun lain perusteella maksettavaan etuuteen alkaa;
- 4) vakuutettu alkaa saada korvausta tämän lain mukaisista korvattavista kustannuksista muun lain perusteella;
- 5) vakuutetun oikeus saada päivärahaa päättyy 8 luvun 5 §:ssä tai 9 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetun rajoituksen vuoksi;
- 6) vakuutettu muuttaa pois Suomesta;

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

7) yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukainen vakuutus lakkaa olemasta voimassa tai vakuutetun työtulon määrä muuttuu palkanmaksukaudella;

8) vakuutetun osa-aikatyötä koskeva sopimus päättyy kesken osasairauspäivärahakauden; sekä

9) olosuhteissa, joista vakuutetun on tullut ilmoittaa etuutta hakiessaan, tapahtuu muu 1—8 kohtaa vastaava muutos.

Jos lapsen vanhempi luovuttaa pois lapsensa tarkoituksenaan antaa hänet adoptiolapseksi, on sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun kunnan toimielimen tai adoptiolain 22 §:ssä tarkoitetun adoptiotoimiston maksutta ilmoitettava tästä Kansaneläkelaitokselle. Jos lapsi on otettu lastensuojelulain nojalla huostaan, päätetty sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon tai järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto, eikä vanhempi hoida lasta, on sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun kunnan toimielimen maksutta ilmoitettava tästä Kansaneläkelaitokselle.

17 luku

Muutoksenhaku

3 a §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden tai korvauksen myöntämisen johdosta

Jos päivärahaetuuden saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 8 luvun 6 §:n tai 12 luvun 1—5, 9, 9 a, 10 tai 11 §:n nojalla huomioon otettava etuus tai korvaus, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

Asia voidaan ratkaista uudelleen 1 momentissa säädetyllä tavalla myös silloin, kun tämän lain mukaisen sairaanhoitokorvauksen lääkärin antaman psykoterapian kustannuksista saaneelle on takautuvasti korvattu samoista kustannuksista Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua kuntoutuspsykoterapiaa.

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

13 §

Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus

Jos sairauspäivärahan tai vanhempainpäivärahan määrää vähennetään 12 luvussa säädetyn yhteensovituksen vuoksi tai kuntoutusrahaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntou-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

tusrahaetuksista annetun lain 36 §:n 1 momentissa tai 37 taikka 39 §:n säädetyn yhteensovituksen vuoksi, tämä vähennys pienentää ensisijaisesti vakuutusmaksuilla rahoitettavaa osuutta.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos lapsen laskettu synnytyisaika on ennen 4 päivää syyskuuta 2022 tai jos adoptiolapsen hoitoonottopäivä on ennen 31 päivää heinäkuuta 2022, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lapsen lasketusta synnytyssajasta huolimatta, jos lapsi syntyy ja oikeus vanhempainpäivärahaan alkaa ennen lain voimantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin jos oikeus erityisäitiysrahaan alkaa ennen lain voimantuloa, sovelletaan erityisäitiysrahan määräytymiseen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain 11 luvun 1 §:ssä säädetyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa vuonna 2010.

— — — — —

2.

Laki

lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 3 §, 4 §:n 1, 5 ja 6 momentti, 5 §:n 3 momentti, 6 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §, 13 §:n 5 momentti, 13 a §:n 4 momentti sekä 14 ja 17 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 § laeissa 27/2019 ja 1396/2019, 4 §:n 1 momentti laissa 27/2019, 4 §:n 5 momentti ja 6 §:n 2 momentti laissa 904/2012, 4 §:n 6 momentti laissa 1343/2006, 5 §:n 3 momentti laissa 544/2018, 13 §:n 5 momentti ja 13 a §:n 4 momentti laissa 975/2013, 17 § osaksi laeissa 27/2019 ja 1243/2020, sekä

lisätään lakiin uusi 3 b § seuraavasti:

3 §

Oikeus kotihoidon tukeen

Kotihoidon tuen saamisen edellytyksenä on, että varhaiskasvatuslain 12 §:n mukaiseen varhaiskasvatukseen oikeutetulla, tosiasiallisesti Suomessa asuvalla lapsella ei ole kunnan järjestämää varhaiskasvatuspaikkaa. Kotihoidon tukea maksetaan, jos perheeseen kuuluu vähintään yksi

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

kotihoidon tukeen oikeuttava alle kolmevuotias lapsi. Tosiasiallisena Suomessa asumisena ei pidetä yli kolmen kuukauden oleskelua ulkomailla.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, oikeus kotihoidon tukeen on myös lapsesta, joka ei ole saavuttanut varhaiskasvatuslain 12 §:ssä tarkoitettua varhaiskasvatukseen oikeuttavaa ikää, jos muut 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät, ja lapsen syntymästä on kulunut yhteensä 160 sairausvakuutuslain (1224/2004) 1 luvun 4 §:n 5 kohdassa tarkoitettua arkipäivää.

Kotihoidon tukea ei makseta lapsesta, josta maksetaan samalta ajalta sairausvakuutuslain mukaista vanhempainpäivärahaa tai mainitun lain 12 luvun 10 §:ssä tarkoitettua ulkomaista etuutta.

Jos perheeseen kuuluu adoptiolapsi, tukea maksetaan, kunnes lapsen hoitoon ottamisesta adoptiotarkoituksessa sairausvakuutuslain 9 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa on kulunut kaksi vuotta. Adoptiolain (22/2012) 39 §:n 1 momentissa tarkoitettussa adoptiossa tuen saamisen edellytyksenä on, että adoptionhakijalle on myönnetty mainitussa momentissa tarkoitettu lupa.

3 b §

Oikeus yksityisen hoidon tukeen

Yksityisen hoidon tuen saamisen edellytyksenä on, että varhaiskasvatuslain 12 §:n mukaiseen varhaiskasvatukseen oikeutetulla, tosiasiallisesti Suomessa asuvalla lapsella ei ole kunnan järjestämää varhaiskasvatuspaikkaa. Tosiasiallisena Suomessa asumisena ei pidetä yli kolmen kuukauden oleskelua ulkomailla.

Yksityisen hoidon tukea ei makseta lapsesta, josta maksetaan samalta ajalta sairausvakuutuslain mukaista vanhempainpäivärahaa tai mainitun lain 12 luvun 10 §:ssä tarkoitettua ulkomaista etuutta.

4 §

Hoitoraha

Hoitorahaa maksetaan perheen kustakin 3, 3 a ja 3 b §:n mukaan tukeen oikeuttavasta lapsesta.

Kun lapsesta maksetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainpäivärahaa tai mainitun lain 12 luvun 10 §:ssä tarkoitettua ulkomaista etuutta, kotihoidon tuen hoitorahaan oikeuttavista lapsista maksetaan hoitorahana tämän pykälän 2 momentin mukaisten hoitorahojen yhteismäärän ja vanhempainpäivärahan erotus. Jos lapsesta ei ole oikeutta vanhempainpäivärahaan, hoitorahaan oikeuttavista lapsista maksetaan hoitorahana 2 momentin mukaisten hoitorahojen ja sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:n mukaisen vanhempainpäivärahan vähimmäismäärän erotus lapsen syntymästä laskettuna 160 arkipäivän ajan.

Päätettäessä muun kuin sen lapsen kotihoidon tuen hoitorahasta, josta maksetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainpäivärahaa, perheessä katsotaan olevan kotihoidon tukeen oikeuttava alle kolmivuotias lapsi.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

5 §

Hoitolisä

Hoitolisä maksetaan täysimääräisenä, jos perheen kuukausitulot eivät ylitä perheen koon mukaan määräytyvää tulorajaa. Tulorajan ylittävä tulo vähentää hoitolisän täyttä määrää alla olevan taulukon mukaisesti perheen koon mukaan määräytyvällä prosenttiosuudella tulorajan ylittävää tulosta. Tulorajaa määrättäessä perheen koossa otetaan huomioon perheen lapsista enintään kaksi, joiden tulee lisäksi olla varhaiskasvatuslain 12 §:n mukaisen valintaoikeuden tai tämän lain 3 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla kotihoidon tuen piirissä.

Perheen koko henkilöä	Tulorajat euroa/kk	Vähennysprosentti
2	1 160	11,5
3	1 430	9,4
4	1 700	7,9

6 §

Hoitolisän määräytyminen

Jos kotihoidon tuen hoitolisää maksetaan samaan aikaan sairausvakuutuslain mukaisen vanhempainpäivärahan kanssa, vanhempainpäivärahasta otetaan tulona huomioon vain se osa, joka ylittää niiden kotihoidon tuen hoitorahojen yhteismäärän, joihin perhe kunakin aikana on oikeutettu.

Päätettäessä perheen muun kuin sen lapsen kotihoidon tuen hoitolisästä, josta maksetaan vanhempainpäivärahaa, noudatetaan 4 §:n 6 momenttia.

8 §

Toimeenpano

Tämän lain mukaiset tehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Jollei tässä laissa toisin säädetä, tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan, mitä sairausvakuutuslaissa säädetään vanhempainpäivärahojen toimeenpanosta.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

13 §

Osittainen hoitoraha

Osittaista hoitorahaa ei makseta lapsen vanhemmalle tai huoltajalle siltä ajalta kun:

- 1) hän itse hoitaa lasta saaden kotihoidon tukea;
- 2) hänelle maksetaan vanhempainpäivärahaa; tai
- 3) hänelle maksetaan 13 a §:ssä tarkoitettua joustavaa hoitorahaa.

13 a §

Joustava hoitoraha

Joustavaa hoitorahaa ei makseta lapsen vanhemmalle tai huoltajalle siltä ajalta kun:

- 1) hän itse hoitaa lasta saaden kotihoidon tukea; tai
- 2) hänelle maksetaan vanhempainpäivärahaa.

14 §

Tuen hakeminen ja myöntäminen

Tukea haetaan Kansaneläkelaitoksesta.

Tukea ei myönnetä ilman erityistä syytä takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista.

Tuki myönnetään vähintään kuukauden pituiselle yhtäjaksoiselle ajalle.

17 §

Maksaminen

Tukea maksetaan tuen saamisen edellytysten täytyttyä.

Tuen maksaminen lakkaa, kun 3, 3 a tai 3 b §:ssä säädetty oikeus tukeen tai tuen saamisen muut edellytykset lakkaavat.

Tuen maksaminen lakkaa kuitenkin viimeistään heinäkuun 31 päivänä sinä vuonna, jona lapsi siirtyy oppivelvollisena perusopetukseen. Jos lapsen oppivelvollisuus alkaa oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentin mukaan vuotta mainitun lain 2 §:n 2 momentissa säädettyä aikaisemmin, tuen maksaminen kuitenkin lakkaa viimeistään oppivelvollisuuden alkamisvuotta seuraavana vuonna.

Jos tuen edellytykset täyttyvät kesken kalenterikuukauden, maksetaan tukena 1/25 sen määräästä jokaiselta sellaiselta arkipäivältä, jolta perhe on oikeutettu tukeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Lapsesta maksettavaan tukeen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 3, 4 ja 5 §:ää, jos hakijalle maksetaan tai jos lapsesta maksetaan vanhempainpäivärahaa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

3.

Laki

varhaiskasvatuslain 12 ja 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varhaiskasvatuslain (540/2018) 12 §:n 1 momentti ja 15 §, sellaisina kuin ne ovat, 12 §:n 1 momentti laissa 1228/2020 ja 15 § laissa 1395/2019, seuraavasti:

12 §

Oikeus varhaiskasvatukseen

Sen lisäksi, mitä 5 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi ennen oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitetun oppivelvollisuuden alkamista saa varhaiskasvatusta tämän lain 1 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdan mukaisesti sen kalenterikuukauden alusta, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta. Varhaiskasvatusta ei kuitenkaan ole järjestettävä ajalta, jolta lapsen hoidosta maksetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista vanhempainrahaa. Varhaiskasvatusta on kuitenkin järjestettävä ajalta, jolta vanhempainraha maksetaan osittaisena osa-aikatyön vuoksi.

15 §

Varhaiskasvatuspaikan säilyminen vanhempainrahajakson aikana

Oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyy, vaikka lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta sinä aikana, jona lapsen hoidosta maksetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa, jos poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta yli 5 päivää kestävästä poissaolosta on ilmoitettava päiväkotiin tai perhepäiväkotiin viimeistään yhtä kuukautta ennen sen suunniteltua aloittamispäivää. Toistuvasta 1—5 päivää kestävästä poissaolosta on vastaavasti ilmoitettava yksi viikko ennen ensimmäisen poissaolon suunniteltua aloittamispäivää. Kertaluonteisesta enintään 5 päivää kestävästä poissaolosta ei ole ilmoitusvelvollisuutta.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Varhaiskasvatukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos vanhemmalla on lapsen hoidon perusteella oikeus vanhempainpäivärahaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

4.

Laki

varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 9 ja 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 9 § ja 20 §:n 2 momentti seuraavasti:

9 §

Maksun periminen poissaolon ajalta

Tässä laissa säädetty kuukausittainen maksu peritään myös lapsen tilapäisen poissaolon ajalta. Jos lapsi on sairautensa vuoksi poissa varhaiskasvatuksesta yli kymmenen päivää kalenterikuukauden aikana, kyseiseltä kuukaudesta peritään puolet tässä laissa säädetystä kuukausimaksusta. Sairaudesta johtuvan poissaolon kestäessä koko kalenterikuukauden maksua ei peritä lainkaan.

Jos lapsi on muusta syystä poissa varhaiskasvatuksesta koko kalenterikuukauden, maksuna peritään puolet kuukausimaksusta.

Maksua ei saa periä niiltä päiviltä, joina lapsi on varhaiskasvatuslain 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla ennalta ilmoitetusti poissa varhaiskasvatuksesta.

20 §

Muutoksenhaku

Jos maksuvelvollinen on tyytymätön 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen, hänellä on oikeus saattaa varhaiskasvatuksesta perittävää maksua koskeva päätös varhaiskasvatuslain 50 §:ssä tarkoitetun toimielimen käsiteltäväksi.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos vanhemmalla on lapsen hoidon perusteella oikeus vanhempainpäivärahaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

5.

Laki

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 3 §:n 2 momentti, 4 luvun 1—3 ja 3 a § sekä 7 luvun 9 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 4 luvun 1, 3 ja 3 a § laissa 533/2006 ja 4 luvun 2 § laissa 1448/2016,
sekä
lisätään 4 lukuun uusi 2 a ja 7 b § seuraavasti:

2 luku

Työnantajan velvollisuudet

3 §

Työturvallisuus

Jos raskaana olevan työntekijän työtehtävät tai työolot vaarantavat hänen tai sikiön terveyden eikä työssä tai työoloissa olevaa vaaratekijää voida poistaa, työntekijä on pyrittävä raskauden ajaksi siirtämään muihin, hänen työkykynsä ja ammattitaitonsa huomioon ottaen sopiviin tehtäviin. Työntekijän oikeudesta erityisraskausvapaaseen säädetään 4 luvun 1 §:ssä.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

4 luku

Perhevapaat

1 §

Raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainvapaa

Työntekijällä on oikeus raskauden tai synnytyksen vuoksi taikka lapsen hoitamista varten saada vapaaksi työstä sairausvakuutuslaissa tarkoitettut:

- 1) raskausrahapäivät (raskausvapaa);
- 2) erityisraskausrahapäivät (erityisraskausvapaa);
- 3) vanhempainrahapäivät (vanhempainvapaa).

Raskausvapaa alkaa 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia raskausvapaan myöhentämisestä siten, että se alkaa viimeistään 14 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa.

Työntekijällä on oikeus pitää vanhempainvapaa enintään neljässä jaksossa, joiden tulee olla vähintään 12 arkipäivän pituisia. Vaikka työntekijällä on oikeus vanhempainrahaan myös toisen tai useamman lapsen perusteella, työntekijä voi saman kalenterivuoden aikana pitää kuitenkin enintään neljä jaksoa vanhempainvapaata. Jos jakso jatkuu kalenterivuoden päättymisen jälkeen, jakson katsotaan kuuluvan sen kalenterivuoden kiintiöön, jonka aikana se on alkanut.

2 §

Raskaana olevan ja äskettäin synnyttäneen työntekijän suojele

Työntekijä saa työnantajan suostumuksella tehdä 14 viikon aikana raskausvapaan alkamisesta lukien vain työtä, joka ei vaaranna hänen eikä sikiön tai syntyneen lapsen turvallisuutta. Sekä työnantajalla että työntekijällä on oikeus milloin tahansa keskeyttää tänä aikana tehtävä työ. Työntekijä ei kuitenkaan saa tehdä kahden viikon aikana ennen laskettua synnytysaikaa eikä kahden viikon aikana synnytyksen jälkeen.

2 a §

Osittainen vanhempainvapaa

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia, että työntekijä pitää vanhempainvapaata osa-aikaisesti sekä osa-aikatyön ehdoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua osa-aikatyön keskeyttämisestä sekä ehtojen muuttamisesta on sovittava. Jos sopimukseen ei päästä, työntekijällä on oikeus perustellusta syystä keskeyttää osa-aikatyö sekä palata joko tämän luvun 1 §:ssä tarkoitettulle kokoaikaiselle vanhempainvapaalle tai noudattamaan aikaisempaa työaikaansa.

Jos työnantaja kieltäytyy tekemästä 1 momentissa tarkoitettua sopimuksen, tämä on perusteltava kirjallisesti.

3 §

Hoitovapaa

Työntekijällä on oikeus saada hoitovapaata lapsensa tai muun hänen taloudessaan vakituisesti asuvan lapsen hoitamiseksi, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Adoptiovanhemman oikeus hoitovapaaseen jatkuu kuitenkin siihen saakka, kun lapseksi ottamisesta on kulunut kaksi vuotta, kuitenkin enintään siihen asti, kun lapsi aloittaa koulun.

Hoitovapaana voidaan pitää enintään kaksi vähintään kuukauden pituista jaksoa, jolleivät työnantaja ja työntekijä sovi kahta useammasta tai kuukautta lyhyemmästä jaksosta. Hoitovapaata saa vain toinen vanhemmista tai huoltajista kerrallaan. Raskaus- tai vanhempainvapaan aikana toinen vanhemmista tai huoltajista voi kuitenkin pitää yhden jakson hoitovapaata.

3 a §

Raskaus- ja vanhempainvapaasta sekä hoitovapaasta ilmoittaminen

Raskaus- ja vanhempainvapaasta sekä hoitovapaasta on ilmoitettava työnantajalle viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan aiottua alkamisaikaa. Jos vapaan kesto on enintään 12 arkipäivää, ilmoitusaika on kuitenkin yksi kuukausi. Adoptiolapsen hoidon vuoksi pidettävästä vapaasta ilmoitettaessa on, jos mahdollista, noudatettava edellä säädettyä ilmoitusaikaa.

Jos kahden kuukauden ilmoitusajan noudattaminen ei ole puolison työhön menon ja siitä johtuvan lapsen hoidon järjestämisen takia mahdollista, työntekijällä on oikeus jäädä vanhempainvapaalle kuukauden kuluttua ilmoituksesta, jollei siitä aiheudu työpaikan tuotanto- tai palvelutoiminnalle vakavaa haittaa. Työnantajan on katsoessaan, ettei voi suostua kuukauden ilmoitus aikaan, esitettävä työntekijälle selvitys kieltäytymisen perusteena olevista seikoista.

Työntekijä saa perustellusta syystä muuttaa vapaan ajankohdan ja pituuden ilmoittamalla siitä työnantajalle viimeistään kuukautta ennen muutosta. Työntekijä saa kuitenkin aikaistaa raskausvapaan sekä muuttaa sellaisen synnytyksen yhteydessä pidettäväksi aiotun vapaan ajankohdan, joka on oikeus pitää yhtä aikaa toisen vanhemman tai puolison kanssa, jos se on tarpeen lapsen syntymän tai lapsen tai vanhemman terveydentilan vuoksi. Muutoksesta on tällöin ilmoitettava työnantajalle niin pian kuin mahdollista. Adoptiovanhempi saa perustellusta syystä muuttaa ennen vapaan alkamista vapaan ajankohtaa ilmoittamalla siitä työnantajalle niin pian kuin se on mahdollista.

7 b §

Omaishoitovapaa

Työntekijällä on kalenterivuoden aikana oikeus saada enintään viisi työpäivää vapaata työstä henkilökohtaisen avun tai tuen tarjoamiseksi omaiselle tai työntekijän kanssa samassa taloudessa asuvalle läheiselle, jos omainen tai muu läheinen tarvitsee työntekijän välitöntä läsnäoloa edellyttävää merkittävää avustamista tai tukea toimintakykyä huomattavasti alentaneen vakavan sairauden tai vakavan vamman vuoksi. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös edellä tarkoitetun henkilön saattohoitoon osallistumisen vuoksi. Omaisella tarkoitetaan työntekijän lasta, vanhempaa, avio- ja avopuolisoa sekä työntekijän kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa olevaa.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle omaishoitovapaasta ja sen arvioidusta kestoista niin pian kuin mahdollista. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä luotettava selvitys poisolon perusteista.

7 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

9 §

Raskaana tai perhevapaalla olevan työntekijän irtisanominen

Työnantaja saa irtisanoa raskaus-, erityisraskaus-, vanhempain- tai hoitovapaalla olevan työntekijän työsopimuksen 3 §:ssä säädettyillä perusteilla vain, jos työnantajan toiminta päättyy kokonaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työntekijään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos työntekijällä on oikeus äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

Jos työntekijään sovelletaan tämän lain säännöksiä raskaus- ja vanhempainvapaasta ja jos äitiys- isyys- tai vanhempainvapaasta on ilmoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, äitiysvapaata koskevan ilmoituksen katsotaan tarkoittavan ilmoitusta raskaus- ja vanhempainvapaasta ja isyysvapaata koskevan ilmoituksen ilmoitusta vanhempainvapaasta.

Työntekijällä on 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa oikeus muuttaa ilmoitustaan vastaamaan tätä lakia kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

6.

Laki

merityösopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merityösopimuslain (756/2011) 2 luvun 3 §:n 2 momentti, 5 luvun 1—4 §, 10 §:n 1 momentti sekä 8 luvun 8 §:n 3 momentti sekä

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

lisätään 5 lukuun uusi 2 a ja 8 a § seuraavasti:

2 luku

Työnantajan velvollisuudet

3 §

Työturvallisuus

— — — — —
Jos raskaana olevan työntekijän työtehtävät tai työolot vaarantavat hänen tai sikiön terveyden eikä työssä tai työoloissa olevaa vaaratekijää voida poistaa, työntekijä on pyrittävä raskauden ajaksi siirtämään muihin, hänen työkykynsä ja ammattitaitonsa huomioon ottaen sopiviin tehtäviin. Työntekijän oikeudesta erityisraskausvapaaseen säädetään 5 luvun 1 §:ssä.
— — — — —

5 luku

Perhevapaat

1 §

Raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainvapaa

Työntekijällä on oikeus raskauden tai synnytyksen vuoksi taikka lapsen hoitamista varten saada vapaaksi työstä sairausvakuutuslaissa tarkoitettut:

- 1) raskausrahoapäivät (raskausvapaa);
- 2) erityisraskausrahoapäivät (erityisraskausvapaa);
- 3) vanhempainrahoapäivät (vanhempainvapaa).

Raskausvapaa alkaa 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia raskausvapaan myöhentämisestä siten, että se alkaa viimeistään 14 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa.

Työntekijällä on oikeus pitää vanhempainvapaa enintään neljässä jaksossa, joiden tulee olla vähintään 25 arkipäivän pituisia. Vaikka työntekijällä on oikeus vanhempainrahaan myös toisen tai useamman lapsen perusteella, työntekijä voi saman kalenterivuoden aikana pitää kuitenkin enintään neljä jaksoa vanhempainvapaata. Jos jakso jatkuu kalenterivuoden päättymisen jälkeen, jakson katsotaan kuuluvan sen kalenterivuoden kiintiöön, jonka aikana se on alkanut.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

2 §

Raskaana olevan ja äskettäin synnyttäneen työntekijän suojele

Työntekijä saa työnantajan suostumuksella tehdä 14 viikon aikana raskausvapaan alkamisesta lukien vain työtä, joka ei vaaranna hänen eikä sikiön tai syntyneen lapsen turvallisuutta. Sekä työnantajalla että työntekijällä on oikeus milloin tahansa keskeyttää tänä aikana tehtävä työ. Työtä ei kuitenkaan saa tehdä kahden viikon aikana ennen laskettua synnytysaikaa eikä kahden viikon aikana synnytyksen jälkeen.

2 a §

Osittainen vanhempainvapaata

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia, että työntekijä pitää vanhempainvapaata osa-aikaisesti sekä osa-aikatyön ehdoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun osa-aikatyön keskeyttämisestä sekä ehtojen muuttamisesta on sovittava. Jos sopimukseen ei päästä, työntekijällä on oikeus perustellusta syystä keskeyttää osa-aikatyö sekä palata joko tämän luvun 1 §:ssä tarkoitetulle kokoaikaiselle vanhempainvapaalle tai noudattamaan aikaisempaa työaikaansa.

Jos työnantaja kieltäytyy tekemästä 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen, tämä on perusteltava kirjallisesti.

3 §

Hoitovapaa

Työntekijällä on oikeus saada hoitovapaa lapsensa tai muun hänen taloudessaan vakituisesti asuvan lapsen hoitamiseksi, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Adoptiovanhemman oikeus hoitovapaaseen jatkuu kuitenkin siihen saakka, kun lapseksi ottamisesta on kulunut kaksi vuotta, kuitenkin enintään siihen asti, kun lapsi aloittaa koulun.

Hoitovapaa voidaan pitää enintään kaksi vähintään kuukauden pituista jaksoa, jolleivät työnantaja ja työntekijä sovi kahta useammasta tai kuukautta lyhyemmästä jaksosta. Hoitovapaata saa vain toinen vanhemmista tai huoltajista kerrallaan. Raskaus- tai vanhempainvapaan aikana toinen vanhemmista tai huoltajista voi kuitenkin pitää yhden jakson hoitovapaata.

4 §

Raskaus- ja vanhempainvapaasta sekä hoitovapaasta ilmoittaminen

Raskaus- ja vanhempainvapaasta sekä hoitovapaasta on ilmoitettava työnantajalle viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan aiottua alkamisaikaa. Jos vapaan kesto on enintään 25 arkipäivää, ilmoitusaika on kuitenkin yksi kuukausi. Adoptiolapsen hoidon vuoksi pidettävästä vapaasta ilmoitettaessa on, jos mahdollista, noudatettava edellä säädettyä ilmoitusaikaa.

Jos kahden kuukauden ilmoitusajan noudattaminen ei ole puolison työhön menon ja siitä johtuvan lapsen hoidon järjestämisen takia mahdollista, työntekijällä on oikeus jäädä vanhempain-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

vapaalle kuukauden kuluttua ilmoituksesta, jollei siitä aiheudu työpaikan tuotanto- tai palvelutoiminnalle vakavaa haittaa. Työnantajan on katsoessaan, ettei voi suostua kuukauden ilmoitusaikaan, esitettävä työntekijälle selvitys kieltäytymisen perusteena olevista seikoista.

Työntekijä saa perustellusta syystä muuttaa vapaan ajankohdan ja pituuden ilmoittamalla siitä työnantajalle viimeistään kuukautta ennen muutosta. Työntekijä saa kuitenkin aikaistaa raskausvapaan sekä muuttaa sellaisen synnytyksen yhteydessä pidettäväksi aiotun vapaan ajankohdan, joka on oikeus pitää yhtä aikaa toisen vanhemman tai puolison kanssa, jos se on tarpeen lapsen syntymän tai lapsen tai vanhemman terveydentilan vuoksi. Muutoksesta on tällöin ilmoitettava työnantajalle niin pian kuin mahdollista. Adoptiovanhempi saa perustellusta syystä muuttaa ennen vapaan alkamista vapaan ajankohtaa ilmoittamalla siitä työnantajalle niin pian kuin se on mahdollista.

8 a §

Omaishoitovapaa

Työntekijällä on kalenterivuoden aikana oikeus saada enintään viisi työpäivää vapaata työstä henkilökohtaisen avun tai tuen tarjoamiseksi omaiselle tai työntekijän kanssa samassa taloudessa asuvalle läheiselle, jos omainen tai muu läheinen tarvitsee työntekijän välitöntä läsnäoloa edellyttävää merkittävää avustamista tai tukea toimintakykyä huomattavasti alentaneen vakavan sairauden tai vakavan vamman vuoksi. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös edellä tarkoitetun henkilön saattohoitoon osallistumisen vuoksi. Omaisella tarkoitetaan työntekijän lasta, vanhempaa, avio- ja avopuolisoa sekä työntekijän kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa olevaa. Oikeuden käyttämisen edellytyksenä on, ettei alus työntekijän poissaolon vuoksi tule merkelvottomaksi.

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle omaishoitovapaasta ja sen arvioidusta kestosta niin pian kuin mahdollista. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä luotettava selvitys poissaolon perusteesta.

10 §

Palkanmaksuvelvollisuus

Työnantajalla ei ole velvollisuutta maksaa työntekijälle palkkaa tässä luvussa tarkoitettujen perhevapaiden ajalta. Työntekijän työsuhteen jatkuttua yhdenjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta ennen raskausvapaan alkua työnantaja on kuitenkin velvollinen maksamaan raskausvapaaseen oikeutetulle työntekijälle palkkaa raskaus- ja vanhempainvapaan ajalta noudattaen, mitä 2 luvun 10 §:ssä säädetään sairausajan palkan maksamisesta.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

8 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

8 §

Raskaana tai perhevapaalla olevan työntekijän irtisanominen

Työnantaja saa irtisanoa raskaus-, erityisraskaus-, vanhempain- tai hoitovapaalla olevan työntekijän työsopimuksen 3 §:ssä säädettyillä perusteilla vain, jos työnantajan toiminta päättyy kokonaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työntekijään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos työntekijällä on oikeus äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

Jos työntekijään sovelletaan tämän lain säännöksiä raskaus- ja vanhempainvapaasta ja jos äitiys- isyys- tai vanhempainvapaasta on ilmoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, äitiysvapaata koskevan ilmoituksen katsotaan tarkoittavan ilmoitusta raskaus- ja vanhempainvapaasta ja isyysvapaata koskevan ilmoituksen ilmoitusta vanhempainvapaasta.

Työntekijällä on 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa oikeus muuttaa ilmoitustaan vastamaan tätä lakia kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

7.

Laki

vuosilomalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vuosilomalain (162/2005) 7 §:n 2 momentin 1 kohta, 16 § ja 24 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 7 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 182/2016, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

7 §

Työssäolon veroinen aika

Työssäolopäivien veroisina pidetään myös niitä työpäiviä tai työtunteja, jolloin työntekijä työsuhteen kestäessä on estynyt tekemästä työtä:

1) työsopimuslain (55/2001) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetun erityisraskausvapaan, 6 §:ssä tarkoitetun tilapäisen hoitovapaan, 7 §:ssä tarkoitetun pakottavista perhesyistä johtuvan poissaolon tai 7 b §:ssä tarkoitetun omaishoitovapaan aikana taikka yhtä synnytyskertaa tai adoptiota kohden raskausvapaaseen oikeutetun työntekijän yhteensä enintään 160 raskaus- ja vanhempainvapaa-päivän ja vastaavasti muun vanhempainvapaaseen oikeutetun työntekijän 160 vanhempainvapaa-päivän aikana;

16 §

Lomakorvaus työsuhteen aikana

Edellä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettulla työntekijällä on oikeus saada lomakorvauksena 9 prosenttia tai, jos työsuhte on jatkunut lomakautta edeltävän lomanmääräytymisvuoden loppuun mennessä vähintään vuoden, 11,5 prosenttia hänelle lomanmääräytymisvuoden aikana työssäolon ajalta maksetusta tai maksettavaksi erääntyneestä palkasta lukuun ottamatta hätätyöstä tai lain tai sopimuksen mukaisesta ylityöstä maksettavaa korotusta. Jos työntekijä on ollut estynyt tekemästä työtä raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainvapaan vuoksi, lomakorvauksen perusteena olevaan palkkaan lisätään poissaolon ajalta saamatta jäänyt palkka noudattaen 12 §:n 2 momenttia.

24 §

Vuosiloman sijoittaminen työntekijän vapaajaksolle

Työnantaja ei saa ilman työntekijän suostumusta määrätä vuosilomaa raskausvapaaseen oikeutetun työntekijän 105:n ensimmäisen raskaus- ja vanhempainvapaapäivän ajaksi eikä muun vanhempainvapaaseen oikeutetun työntekijän 105:n ensimmäisen vanhempainvapaapäivän ajaksi. Jos työntekijän vuosilomaa ei voida tämän vuoksi antaa 20 tai 21 §:ssä tarkoitettulla tavalla, loma saadaan antaa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun työntekijä on käyttänyt edellä tarkoitettua raskaus- tai vanhempainvapaapäiviä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työntekijään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 7 §:n 2 momentin 1 kohtaa, jos työntekijällä on oikeus äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Jos työntekijän äitiys- tai isyyysvapaa on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 24 §:n 2 momenttia.

8.

Laki

merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimiesten vuosilomalain (433/1984) 3 §:n 2 momentin 5 kohta, 6 §:n 1 momentti ja 16 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 183/2016 sekä 6 §:n 1 momentti ja 16 §:n 2 momentti laissa 1025/2011, seuraavasti:

3 §

Työssäolopäivien veroiset päivät

Työssäolopäivien veroisina pidetään myös niitä päiviä, joina työntekijä työsuhteen kestäessä on ollut estynyt suorittamasta työtä:

5) merityösopimuslain (756/2011) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitetun erityisraskausvapaan, 7 §:ssä tarkoitetun tilapäisen hoitovapaan, 8 a §:ssä tarkoitetun omaishoitovapaan tai 9 §:ssä tarkoitetun pakottavista perhesyistä johtuvan poissaolon aikana taikka yhtä synnytyskertaa tai adoptiota kohden raskausvapaaseen oikeutetun työntekijän yhteensä enintään 160 raskaus- ja vanhempainvapaapäivän ja vastaavasti muun vanhempainvapaaseen oikeutetun työntekijän 160 vanhempainvapaapäivän aikana;

6 §

Vuosiloman antaminen eräissä tapauksissa

Sen estämättä, mitä 5 §:ssä säädetään, työntekijälle voidaan antaa vuosiloma tai sen osa merityösopimuslain 5 luvussa tarkoitetun raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainvapaan taikka hoitovapaan yhteydessä.

16 §

Vuosilomamatkat

Työntekijällä ei kuitenkaan ole oikeutta 1 momentissa tarkoitettuihin vapaisiin matkoihin, jos hän on aikaisemmin saman lomanmääräytymiskauden aikana saanut vastaavan etuuden, eikä myöskään sellaiselta lomanmääräytymiskaudelta, jonka aikana hän on käyttänyt merityösopimuslain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetyn oikeuden vapaisiin matkoihin, jos vuosiloma tai sen osa on annettu 6 §:n mukaisesti merityösopimuslain 5 luvussa tarkoitetun raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainvapaan taikka hoitovapaan yhteydessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työntekijään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 3 §:n 2 momentin 5 kohtaa, jos työntekijällä on oikeus äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

9.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) 38 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 536/2019, seuraavasti:

38 §

Maksaminen ilman yhteensovittusta

Kuntoutusrahasta ei vähennetä seuraavia kuntoutujan saamia etuuksia:

3) sairausvakuutuslain 11 luvun mukaan määrätty vanhempainpäiväraha;

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Kuntoutusrahaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 38 §:n 1 momentin 3 kohtaa, jos vanhempainpäiväraha on myönnetty tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

10.

Laki

työttömyysturvalain 3 luvun 4 §:n ja 4 luvun 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 4 §:n 2 momentin 3 kohta ja 4 luvun 8 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 luvun 4 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 426/2019 ja 4 luvun 8 § laissa 1180/2005, seuraavasti:

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

4 §

Estävät sosiaalietyudet

Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta työnhakijalla:

3) jolla on oikeus saada sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista raskausrahaa tai joka saa erityisraskausrahaa, vanhempainrahaa tai erityishoitorahaa taikka jolle on myönnetty vapaata raskauden ja synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi;

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

8 §

Lasten kotihoidon tuen vaikutus työttömyysetuuteen

Työttömyysetuudesta vähennetään työnhakijan tai hänen puolisonsa saama lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukainen lasten kotihoidon tuki. Puolison saamaa kotihoidon tukea ei vähennetä, jos puoliso itse hoitaa lasta eikä hänellä tämän tai samanaikaisesti maksettavan sairausvakuutuslain mukaisen vanhempainpäivärahan vuoksi olisi oikeutta työttömyysetuuteen. Jos molemmat puoliset ovat työttömänä saaden työttömyysetuutta, vähennys tehdään kotihoidon tukea saavan puolison työttömyysetuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työnhakijaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos työnhakijalla on oikeus vanhempainpäivärahaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

11.

Laki

maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 7 c ja 7 d § sekä 27 c §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 7 c ja 7 d § laissa 1663/2015 sekä 27 c §:n 1 momentti laissa 1135/2001, seuraavasti:

7 c §

Sijaisapu raskautta, synnytystä sekä lapsen hoitoa varten

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua raskautta, synnytystä ja lapsen hoitoa varten enintään sille ajalle, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoi-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

tettua erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa. Enintään kolmen päivän keskeytykset erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahan maksamisessa eivät keskeytä sijaisapujaksoa.

7 d §

Sijaisapu alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten

Vuosilomaan ja sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua alle kolmevuotiaan lapsensa kotona tapahtuvaa hoitamista varten sille ajalle, jolta lapsesta maksetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista lasten kotihoidon tukea. Sijaisapua voidaan kuitenkin myöntää vuosittain enintään 100 päivää lasta ja hänen molempia vanhempiaan kohti.

Sijaisavun vuosittainen enimmäismäärä voi kertyä yhdestä tai useammasta sijaisapujaksosta ja se voidaan jakaa vanhempien kesken heidän haluamallaan tavalla. Sijaisapua myönnetään vain yhdelle maatalousyrittäjälle kerrallaan. Vuoden jakso lasketaan lapsen syntymästä alkaen.

27 c §

Alennettu sijaisapumaksu

Jos sijaisavun perusteena on raskaus ja synnytys, sijaisavusta peritään sairausvakuutuslaissa tarkoitetun raskausrahakauden ajalta edellä tässä laissa tarkoitettu maksu 50 prosentilla alennettuna.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Maatalousyrittäjään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos maatalousyrittäjään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita sairausvakuutuslain (1224/2004) vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä,

— — — — —

12.

Laki

sotilasavustuslain 5 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 5 §:n 2 momentti ja 11 §:n 1 momentin 9 kohta, sellaisena kuin niistä on viimeksi mainittu laissa 963/2017, seuraavasti:

5 §

Toimeenpano

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä sairausvakuutuslaissa (1224/2004) säädetään vanhempainpäivärahojen toimeenpanosta.

11 §

Huomioon otettavat tulot

Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon hakijan ja hänen 4 §:ssä tarkoitettujen perheenjäsentensä palvelusaikana käytettävissä olevat tosiasialliset tulot. Myönnettäessä avustusta 10 a §:n nojalla ei näiden perheenjäsenten tuloja oteta huomioon. Tuloina ei oteta huomioon:

9) sairausvakuutuslain mukaista asevelvollisen vanhempainrahaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Asevelvolliseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta sotilasavustuslain 11 §:n 9 kohtaa, jos asevelvolliseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita sairausvakuutuslain (1224/2004) vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä.

13.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työntekijän eläkelain (395/2006) 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 53 a §:n 2 momentti, 74 §:n 3 momentin 1 kohta ja 76 §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 1 momentin 4 kohta laissa / , 53 a §:n 2 momentti laissa 69/2016 sekä 74 §:n 3 momentin 1 kohta ja 76 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 1468/2019, seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainrahaa tai sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, tartuntatautilain (1227/2016) mukaista tartuntatautipäivärahaa, vuorotelluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (460/2016) mukaista tilapäistä ansionmenetykskorvausta;

53 a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös raskaus- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi mainitussa kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset poissaolojaksot työsuhteen aikana sairauden tai lomautuksen vuoksi sekä tilapäinen työttömyys.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena ovat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena ovat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 121 prosenttia raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua vuositulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ja 21 prosenttia siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle;

76 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon:

1) raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainrahan perusteena oleva tulo 74 §:n 3 ja 4 momentissa mainitun suuruisena; ja

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työntekijään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos vanhempainpäiväraha on myönnetty tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

14.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 2 §:n 1 momentin 9 kohta, 50 a §:n 2 momentti, 68 §:n 3 momentin 1 kohta ja 70 §:n 3 momentin 1 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 1 momentin 9 kohta laissa / , 50 a §:n 2 momentti laissa 72/2016 sekä 68 §:n 3 momentin 1 kohta ja 70 §:n 3 momentin 1 kohta laissa 1469/2019, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainrahaa tai sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, tartuntatautilain (1227/2016) mukaista tartuntatautipäivärahaa, vuorotetuvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetyskorvausta taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (460/2016) mukaista tilapäistä ansionmenetyskorvausta;

50a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös raskaus- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi mainitussa kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset keskeytykset työstä sairauden tai tilapäisen työttömyyden vuoksi.

68 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena ovat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena ovat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 121 prosenttia raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua vuositulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu yrittäjälle;

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

70 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan ansiota määrittäessä otetaan huomioon:

1) raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainrahan perusteena oleva tulo 68 §:n 3 ja 4 momentissa mainitun suuruisena; ja

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Yrittäjään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos vanhempainpäiväraha on myönnetty tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

15.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 2 §:n 1 momentin 6 kohta, 53 a §:n 2 momentti, 80 §:n 3 momentin 1 kohta ja 82 §:n 2 momentin 1 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 1 momentin 6 kohta laissa / , 53 a §:n 2 momentti laissa 78/2016 sekä 80 §:n 3 momentin 1 kohta ja 82 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 1471/2019, seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, tartuntatautilain (1227/2016) mukaista tartuntatautipäivärahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaista

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annetun lain (1522/2016) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (460/2016) mukaista tilapäistä ansionmenetykskorvausta;

53 a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös raskaus- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi mainitussa kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset poissaolojaksot työsuhteen aikana sairauden tai lomautuksen vuoksi sekä tilapäinen työttömyys.

80 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena ovat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena ovat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 121 prosenttia raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua vuositulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ja 21 prosenttia siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle;

82 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon:

1) raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainrahan perusteena oleva tulo 80 §:n 3 ja 4 momentissa mainitun suuruisena; ja

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Työntekijään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos vanhempainpäiväraha on myönnetty tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

16.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain 59 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 59 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 75/2016, seuraavasti:

59 a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös raskaus- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi mainitussa kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset keskeytykset työstä sairauden tai tilapäisen työttömyyden vuoksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Maatalousyrittäjään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos vanhempainpäiväraha on myönnetty tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

17.

Laki

julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 3 §:n 1 momentin 8 kohta, 51 §:n 2 momentti, 87 §:n 3 momentin 1 kohta ja 88 §:n 2 momentin 1 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 8 kohta laissa / sekä 87 §:n 3 momentin 1 kohta ja 88 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 1472/2019, seuraavasti:

3 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, tartuntatautilain (1227/2016) mukaista tartuntatautipäivärahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetyskorvausta taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annetun lain (1522/2016) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (460/2016) mukaista tilapäistä ansionmenetyskorvausta;

51 §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös raskaus- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset poissaolajokset virka- tai työsuhteen aikana sairauden tai lomautuksen vuoksi sekä tilapäinen työttömyys.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

87 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena ovat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena ovat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 121 prosenttia raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslain mukaisesta vuositulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle ja 21 prosenttia siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle;

88 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan ansiota määrittäessä otetaan huomioon:

1) raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainrahan perusteena oleva tulo 87 §:n 3 momentin 1 kohdassa ja 4 momentissa tarkoitetun suuruisena; ja

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työntekijään sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos vanhempainpäiväraha on myönnetty tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

18.

Laki

kansaneläkelain 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 34 §:n 2 momentin 5 kohta seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

34 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttava työtulo ja siihen rinnastettava tulo

Työtuloon rinnastetaan:

5) sairausvakuutuslain perusteella maksettava raskaus- ja vanhempainraha sekä erityishoitora-
ha;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Vanhempainpäivärahaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos se on myönnetty tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden sairausvakuutuslain (1224/2004) säännösten perusteella.

19.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 12 §:n 4 momentti seuraavas-
ti:

12 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumissuunnitelman kesto

Edellä 3 momentissa tarkoitettua aikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on perusteltua sen vuoksi, että maahanmuuttaja tarvitsee kotoutuakseen erityisiä toimenpiteitä. Jos kotoutumissuunnitelmaa ei ole tilapäisesti voitu toteuttaa vamman, sairauden, sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvussa säädettyjen raskaus- tai vanhempainrahopäivien käyttämisen vuoksi tai muusta näihin verrattavasta syystä, kotoutumissuunnitelmaan oikeuttavaa enimmäisaikaa voidaan pidentää vastaavasti.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

valtion virkamieslain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 25 §:n 5 momentti seuraavasti:

25 §

Viranomaisen ei saa irtisanoa virkamiestä raskauden johdosta. Jos viranomaisen irtisanoa raskaana olevan virkamiehen, katsotaan irtisanomisen johtuvan raskaudesta, jollei viranomaisen muuta perustetta näytä. Viranomaisen ei saa irtisanoa virkamiestä erityisraskausvapaan, raskausvapaan, vanhempainvapaan taikka hoitovapaan aikana eikä myöskään saatuaan tietää virkamiehen olevan raskaana tai käyttävän edellä mainittua oikeuttaan, irtisanoa palvelussuhdetta päätty-mään sanotun vapaan alkaessa tai aikana.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tai alkaneeseen virkamiehen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainlomaan.

21.

Laki

Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain (1116/1998) 19 §:n 5 momentti seuraavasti:

19 §

Suomen Pankki ei saa irtisanoa virkamiestä raskauden johdosta. Jos pankki irtisanoa raskaana olevan virkamiehen, katsotaan irtisanomisen johtuvan raskaudesta, jollei pankki muuta perustetta näytä. Pankki ei saa irtisanoa virkamiestä erityisraskausvapaan, raskausvapaan tai vanhempainvapaan taikka hoitovapaan aikana eikä myöskään saatuaan tietää virkamiehen olevan raskaana tai käyttävän edellä mainittua oikeuttaan, irtisanoa palvelussuhdetta päättymään sanotun vapaan alkaessa tai aikana.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tai alkaneeseen virkamiehen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainlomaan.

22.

Laki

sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 14 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

14 §

Sairausloma-ajan palkka sekä raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainvapaa

Kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvalla on oikeus sairausloma-ajan palkkaan sekä raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainvapaaseen työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 11 §:n ja 4 luvun mukaisesti, jollei etuuksien määräytymisestä ole valtion virkamiehiä koskevassa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa toisin sovittu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan henkilön äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa on myönnetty tai alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

23.

Laki

Pelastusopistosta annetun lain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 29 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1348/2019, seuraavasti:

29 §

Opiskeluoikeuden keskeyttäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelunsa ammatillisessa peruskoulutuksessa:

2) ajaksi, jona hän on oikeutettu sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun mukaisiin raskaus- tai vanhempainrahopäiviin;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) 30 §:n 3 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1174/2016, seuraavasti:

30 §

Lukuvuosi ja opiskelijaksi ilmoittautuminen

Otettuaan opiskelupaikan vastaan opiskelija voi ilmoittautua poissa olevaksi, jos hän ensimmäisenä opiskeluvuotena:

2) tarvitsee vapaata opintoistaan lapsensa hoitamiseksi tämän syntymän tai adoption yhteydessä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

yliopistolain 39 ja 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 39 §:n 3 momentin 2 kohta ja 41 §:n 3 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 324/2015, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

39 §

Lukuvuosi ja lukukaudet sekä opiskelijaksi ilmoittautuminen

Otettuaan opiskelupaikan vastaan opiskelija voi ilmoittautua poissa olevaksi, jos hän ensimmäisenä lukuvuonna:

2) tarvitsee vapaata opinnoistaan lapsensa hoitamiseksi tämän syntymän tai adoption yhteydessä; tai

41 §

Opiskeluoikeus

Tutkinnon suorittamisaikaan ei lasketa poissaoloa, joka johtuu asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palvelun suorittamisesta taikka lapsen syntymän tai adoption yhteydessä pidettävästä vapaasta. Tutkinnon suorittamisaikaan ei lasketa myöskään muuta enintään kahden lukukauden pituista poissaoloa, jonka ajaksi opiskelija on ilmoittautunut poissa olevaksi 39 §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

ammattikorkeakoululain 29 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 29 §:n 3 momentin 2 kohta ja 30 §:n 4 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 325/2015, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

29 §

Lukuvuosi ja lukukaudet sekä opiskelijaksi ilmoittautuminen

Otettuaan opiskelupaikan vastaan opiskelija voi ilmoittautua poissa olevaksi, jos hän ensimmäisenä lukuvuonna:

2) tarvitsee vapaata opinnoistaan lapsensa hoitamiseksi tämän syntymän tai adoption yhteydessä; tai

30 §

Opiskeluoikeus

Opintojen suorittamisaikaan ei lasketa poissaoloa, joka johtuu asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palvelun suorittamisesta taikka lapsen syntymän tai adoption yhteydessä pidettävästä vapaasta. Opintojen suorittamisaikaan ei lasketa myöskään muuta enintään kahden lukukauden pituista poissaoloa, jonka ajaksi opiskelija on ilmoittautunut poissa olevaksi 29 §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

27.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 96 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 96 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1218/2020, seuraavasti:

96 §

Opiskelu-oikeus

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelu-oikeutensa siksi ajaksi, kun hän on suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa taikka raskaus- tai vanhempainrahaa. Lisäksi opiskelu-oikeus voidaan opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta oppivelvollisuuslaissa tarkoitettuun oppivelvolliseen. Oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaisesta keskeyttämisestä säädetään oppivelvollisuuslain 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

28.

Laki

lukiolain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (714/2018) 23 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1217/2020, seuraavasti:

23 §

Opiskelu-oikeus

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelu-oikeutensa siksi ajaksi, jonka hän on suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa taikka raskaus- tai vanhempainrahaa. Lisäksi opiskelu-oikeus voidaan opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoi-

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

tettuun oppivelvolliseen. Oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaisesta keskeyttämisestä säädetään oppivelvollisuuslain 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

29.

Laki

oppivelvollisuuslain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oppivelvollisuuslain (1214/2020) 7 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

7 §

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen määräajaksi:

1) sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen raskaus- tai vanhempainrahan saamisen ajaksi;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

30.

Laki

tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 17 §:n
3 momentti seuraavasti:

17 §

Opiskeluoikeus

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskeluoikeutensa siksi ajaksi, jonka hän on suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa taikka raskaus- tai vanhempainrahaa. Lisäksi opiskeluoikeus voidaan opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta oppivelvollisuuslaissa tarkoitettuun oppivelvolliseen. Oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaisesta keskeyttämisestä säädetään oppivelvollisuuslain 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Valiokunnan uudet lakiehdotukset

31.

Laki

vuorotteluvapaalain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vuorotteluvapaasta annetun lain (1305/2002) 4 §:n 3 momentin 1 kohta, sellaisena
kuin se on laissa 1254/2006, seuraavasti

4 §

Vuorotteluvapaan työhistoriaedellytys

Edellä 1 momentissa tarkoitettua työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana
otetaan lisäksi huomioon sellainen täysi kalenterikuukausi:

1) jolta henkilölle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista raskaus-, erityisras-
kaus-, tai vanhempainrahaa taikka erityishoitorahaa; ja

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

32.

Laki

aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) 7 §:n 3 momentin 1 kohta, sel-
laisena kuin se on laissa 127/2010, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

7 §

Työssäoloajan laskenta

Työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otetaan lisäksi huomioon sellainen täysi kalenterikuukausi:

1) jolta henkilölle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista raskaus-, erityisraskaus-, tai vanhempainrahaa taikka erityishoitorahaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa vanhempainvapaiden jakautumista työnantajien kesken ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi siten, etteivät vanhemmuudesta ja perhevapaiden käyttämisestä aiheutuvat kustannukset aiheuta kohtuutonta taakkaa yksittäisille työnantajille.

Helsingissä 24.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kim Berg sd
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp
Vastalause /ps

Vastalause

Perustelut

Käsiteltävällä esityksellä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukainen perhevapaa uudistus. Uudistuksen tavoitteena on lisätä vanhempainvapaiden ja lasten hoitovastuun jakautumista nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Tavoitteena on myös lisätä erilaisten perhemuotojen tasa-arvoista kohtelua vanhempainpäiväraha järjestelmässä.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämistä tärkeänä tavoitteena. On kuitenkin epäselvää, saavuttaako esitys tavoitteitaan isien käyttämien vapaiden lisäämisessä. Esitys rajoittaa perheiden valinnanvapautta kiintiöimällä suurimman osan 160 vanhempainraha päivästä toiselle vanhemmista. Esityksestä seuraa merkittäviä haasteita varhaiskasvatuksen järjestäjille sekä mahdollisia uusia kustannuksia julkiselle taloudelle. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, ettei perheiden yhdenvertaisuutta pidä pyrkiä edistämään perheiden valinnanvapautta rajoittamalla. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että perheillä tulee olla oikeus päättää itse, kuinka perhevapaat jaetaan perheen sisällä vanhempien kesken, ja esittää lakiesitykseen muutoksia perheiden valinnanvapauden mahdollistamiseksi. Lakiehdotus aiheuttaa tilanteen, jossa osa vanhempainvapaista (jopa 97 päivää) saattaa jäädä käyttämättä, mikäli toinen vanhempi ei pysty vapaita pitämään, kun yksi vanhempi voi luovuttaa vain 63 päivää omista vapaistaan.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että työsopimuslakiin ja merityösopimuslakiin esitetty oikeus viiden päivän omaishoito vapaaseen omaishoidon, saattohoidon ja vakavan sairastumisen vuoksi on riittämätön. Erityisesti saattohoitotilanteiden kohdalla vapaiden määrän tarve voi olla merkittävästi suurempi. Työssäkäyvän oikeus omaishoidon kannalta välttämättömiin vapaapäiviin on turvattava lailla, ja perussuomalaisten valiokuntaryhmä esittää lakiehdotuksen korjaamista tältä osin. Ruotsin lainsäädännössä on mahdollistettu oikeus 100 päivän omaishoitovapaaseen, ja vastaava mahdollisuus olisi syytä ottaa osaksi myös Suomen lainsäädäntöä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset 2.—4. ja 7.—32. hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

että lakiehdotukset 1., 5. ja 6. hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset)
ja

että hyväksytään yksi lausuma. (Vastalauseen lausumaehdotus)

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp
Vastalause /ps

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 6 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 535/2019,

muutetaan 1 luvun 4 §:n 7 kohta, 7 luvun 4 §:n 1 momentti, 9 luku, 11 luvun 1 §:n 4 momentti ja 9 §:n 1 momentti, 12 luvun 12 §, 14 luvun 1 §:n 1 momentti ja 4 §, 15 luvun 4 §:n 1 momentti, 6 § ja 20 §:n 1 ja 2 momentti, 17 luvun 3 a § ja 18 luvun 13 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 532/2009, 11 luvun 1 §:n 4 momentti ja 9 §:n 1 momentti sekä 18 luvun 13 §:n 4 momentti laissa 535/2019, 12 luvun 12 § laissa 1135/2017, 14 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 184/2016, 14 luvun 4 § laissa 882/2019, 15 luvun 4 §:n 1 momentti laeissa 903/2012 ja 1228/2016, 15 luvun 6 § laissa 1342/2016, 15 luvun 20 §:n 1 momentti laissa 1318/2018, 15 luvun 20 §:n 2 momentti laissa 678/2014 ja 17 luvun 3 a § laeissa 671/2011 ja 535/2019, sekä

lisätään 12 lukuun uusi 9 a § seuraavasti:

1 ja 7 luku

(Kuten StVM)

9 luku

Vanhempainpäivärahat

1—6 §

(Kuten StVM)

7 §

Vanhempainrahopäivien luovuttaminen

Vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi voi luovuttaa hänelle kuuluvia vanhempainrahopäiviä vakuutetulle, joka on lapsen toinen vanhempi tai lapsen huoltaja ~~taikka luovuttavan vanhemman tai toisen vanhemman aviopuoliso. Aviopuoliso on rinnastetaan vakuutettu, joka jatkuvasti elää vanhemman kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.~~

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp
Vastalause /ps

Edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettut vanhempainrahan lisäpäivät voi luovuttaa kokonaisuudessaan 1 momentissa tarkoitettulle vakuutetulle. ~~Jos vanhempainrahopäivien lukumäärä perustuu 6 §:n 3 momenttiin, vanhempainrahopäiviä voi luovuttaa 1 momentissa tarkoitettulle vakuutetulle yhteensä enintään 32. Jos vanhemmalla on 6 §:n 4 momentin mukaisesti oikeus käyttää myös toiselle vanhemmalle kiintiöidyt vanhempainrahopäivät, näistä vanhempainrahopäivistä voi luovuttaa 1 momentissa tarkoitettulle vakuutetulle enintään 63.~~

(3 mom. kuten StVM)

8—11§

(Kuten StVM)

11, 12, 14, 15, 17 ja 18 luku

(Kuten StVM)

—————
Voimaantulosäännös

(Kuten StVM)

5.

Laki

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 3 §:n 2 momentti, 4 luvun 1—3 ja 3 a § sekä 7 luvun 9 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 4 luvun 1, 3 ja 3 a § laissa 533/2006 ja 4 luvun 2 § laissa 1448/2016, sekä
lisätään 4 lukuun uusi 2 a ja 7 b § seuraavasti:

2 luku

(Kuten StVM)

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp
Vastalause /ps

4 luku

Perhevapaat

1, 2, 2 a, 3 ja 3 a §

(Kuten StVM)

7 b §

Omaishoitovapaa

Työntekijällä on kalenterivuoden aikana oikeus saada enintään **sata** työpäivää vapaata työstä henkilökohtaisen avun tai tuen tarjoamiseksi omaiselle tai työntekijän kanssa samassa taloudessa asuvalle läheiselle, jos omainen tai muu läheinen tarvitsee työntekijän välitöntä läsnäoloa edellyttävää merkittävää avustamista tai tukea toimintakykyä huomattavasti alentaneen vakavan sairauden tai vakavan vamman vuoksi. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös edellä tarkoitetun henkilön saattohoitoon osallistumisen vuoksi. Omaisella tarkoitetaan työntekijän lasta, vanhempaa, avio- ja avopuolisoa sekä työntekijän kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa olevaa.

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle omaishoitovapaasta ja sen arvioidusta kestosta niin pian kuin mahdollista. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä luotettava selvitys poisolon perusteesta.

7 luku

(Kuten StVM)

Voimaantulosäännös

(Kuten StVM)

6.

Laki

merityösopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merityösopimuslain (756/2011) 2 luvun 3 §:n 2 momentti, 5 luvun 1—4 §, 10 §:n 1 momentti sekä 8 luvun 8 §:n 3 momentti sekä
lisätään 5 lukuun uusi 2 a ja 8 a § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp
Vastalause /ps

2 luku

(Kuten StVM)

5 luku

Perhevapaat

1, 2, 2 a, 3 ja 4 §

(Kuten StVM)

8 a §

Omaishoitovapaa

Työntekijällä on kalenterivuoden aikana oikeus saada enintään **sata** työpäivää vapaata työstä henkilökohtaisen avun tai tuen tarjoamiseksi omaiselle tai työntekijän kanssa samassa taloudessa asuvalle läheiselle, jos omainen tai muu läheinen tarvitsee työntekijän välitöntä läsnäoloa edellyttävää merkittävää avustamista tai tukea toimintakykyä huomattavasti alentaneen vakavan sairauden tai vakavan vamman vuoksi. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös edellä tarkoitetun henkilön saattohoitoon osallistumisen vuoksi. Omaisella tarkoitetaan työntekijän lasta, vanhempaa, avio- ja avopuolisoa sekä työntekijän kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa olevaa. Oikeuden käyttämisen edellytyksenä on, ettei alus työntekijän poissaolon vuoksi tule merikelvottomaksi.

(2 mom. kuten StVM)

10 §

(Kuten StVM)

8 luku

(Kuten StVM)

Voimaantulosäännös

(Kuten StVM)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee työsopimuslainsäädännön muutokset, joilla turvataan työntekijän oikeudet jäädä vapaalle työstään läheisensä omaishoidon, saattohoidon tai vakavan sairastumisen ajaksi.

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp
Vastalause /ps

Helsingissä 24.11.2021

Arja Juvonen ps
Kaisa Juuso ps
Minna Reijonen ps